

Centre for Studies in Social Sciences, Calcutta

Documentation of rare Assamese books in collaboration with Assam Sahitya Sabha, Jorhat and the Ford Foundation: microfilmed and digitised in October 2006

Record No: 2006/ 165	Language of work: Assamese	
Author (s) / Editor (s): ✓ Lakshinath Bezbaruah		
Title: বাঁধা		
Transliterated Title: Ban̄hāi		
Translated Title:		
Place of Publication: Calcutta (Kolkata)	Publisher: Edition	
Year: 1922 (1844 Ek)	Edition:	
Size: 21 cms - 516 pages	Genre: Magazine	
Volumes: 12 (2, 6, 8, 11, 12 15ms)	Condition of the original: Pencil .	
Remarks: Shitid .		
Holding institute: Assam Sahitya Sabha, Jorhat	Microfilmed and digitised by: Centre for Studies in Social Sciences, Calcutta, 2006.	
Microfilm Roll No:	From gate:	To gate:

বাঁহী ।

৫৩৮৯/অঃ
২৫.৬.২৯

১২শ বছৰ ।

১৮৪৪ শক, ফাগুন ।

১১শ সংখ্যা ।

কণ্ঠ-হীন ।

আজি শতক বনৰ গুপ্ত মনৰ
ব্যাকুলতা ধীৰে জাগিছে হ'ত
বিবহী-বোদনে বিহগ-কণ্ঠেৰে
বসন্ত-বাগিনী তুলিছে ত'ত,—
আজি সি স্নেহত মোৰ ই কণ্ঠত
সহস্ৰ সঙ্গীত বাজিছে ক'ত ?

সউ নীৰৱ নিকুঞ্জ-গীত মুখৰিত
বাঘু-সাগৰত উঠিছে চ'উ
ধুব অতীতৰ স্মৃতিটি উজাৰি
আজি প্ৰতি কণ্ঠে চাৰিছে হ'উ,—
আজি সি স্নেহত মোৰ ই কণ্ঠত
সহস্ৰ সঙ্গীত উতলে ন'উ !

আজি প্ৰকৃতি-বাক্যত উছলি-বুহলি,
উছলি-মুহলি প্ৰাণৰ বীণ,
নৱ কিশলয় চুমা-সাগৰত
আছে তল পই কি ৰাতি দিন ।
আজি সি স্নেহত মোৰ ই কণ্ঠত
সহস্ৰ সঙ্গীত কিয়বা হীন ?

মোৰ হৃদি-কণ্ঠ কিহে ধৰিছে গৰকি,—
সৰকি আজি নোবাবে গান ;
সেইহে হবলা অপ্ৰকাশ ভাষা,
নোবাবে ধৰিব আপোন তান,—
আজি ই স্নেহত মোৰ ই কণ্ঠত
সহস্ৰ সঙ্গীতে মেমেলে প্ৰাণ ।

মনে নেমানে প্ৰবোধ, প্ৰকাশৰ বাধা—
ওলাব খুজিছে পাৰাণ ভেদি
হিয়াৰ মাজত জয়া হৃদয়বীক
সেই হে গোপনে হুৰিছে খেদি ।
সুকাই হুৰিছে মোৰ ই কণ্ঠত
সহস্ৰ সঙ্গীত দেখাকে নিদি ।

আজি শতক বনৰ গুপ্ত মনৰ
ব্যাকুলতা ধীৰে জাগিছে হ'ত,
বিবহী-বোদনে বিহগ-কণ্ঠেৰে
বসন্ত-বাগিনী তুলিছে ত'ত ;
আজি সি স্নেহত মোৰ ই কণ্ঠত
সহস্ৰ সঙ্গীত বাজিছে ক'ত ?

শ্ৰীডিবেশ্বৰ নেওপ ।

প্রভু-তাত্ত্বিক ।

(১ম সংখ্যার পাচর পর্ব)

এদিন মই এখন আমার ওচরে বিধবা হাফীর পটানীপত ওলোকা শিলর দগুনি এখন মর বিহবে চিত্রা করি বরি আছাঃ এনেতে পারীগীনা শিলর আতি ডাক দি পলাই। ডাকত "জোনকী" আহিছে। দুখনি চাণ্ডেই বৈধন ওপাশ হোয়া অজি শোকার বিন। আমার অমৃত কর্তমান সত্যাতর দপ্তরপনি কম হোয়ার বইয়েই ই মোর হাতত ইমান পাম্ব কৈ আছি বিবটে।

সিহেই হওক নাহে নাহে পাত সুইয়ই চাকল ধবিলো, হঠাৎ "বিবিশ সাতবিত" এটা সংবাদে মোক কিছু উদ্বিগ্ন করি তুলিলে। যাবান-টো এই—

১৩৮৯/১০

.....। অত্যাচারী পবা প্রায় ২ মাইলমান দূরত কামাখ্যা পাহাড়র স্তম্বত পাহাড়র পাচ এটা কালীমন্দির ওলাইছে।

কলিকাতার সপ্তাণী আছিল; আক ভেৎভতর এই বিঘে বর আগের আছিল। বর্তমান পরলিমেটে ভেৎভতরকে বৈঠে কালীমন্দিরর তত্ত্বা-বৎকর পাতি সিহে। বহুবে হেতে মোর এই স্মিৎসে নামা আবেচনা হে। পাতদিনী জুনে প্রায় ৪ টা মান বকাত, কুম্ভমাঠি, দেশপ, কামল গোলাসি ইত্যাদি প্রেতরতর কিছুমান সখন সৈ কালীমন্দিরর মুখে বাওনা হলে।

আমার স্তম্ভটই মান গাই বেবিলো যে তাত আমক দর্শক পোতি বাইছে। কিছুমান ভিতরনে সোমাইছে আক কিছুমান ওলাই স্ববনে বেগ সিহে। আমি কাহে কাহে আশা বাচিলো; এনেতে পাটাই হই বেগো যে বহুবে লজ্জাটো গবি সবি আইছে। "অনি বর্শক বসো। সি কলেই" "পেউতা, পেউতা, কলিকাতা বর এখন ককী চিঠি আহিছে, আগোনাকা সোমালো আইছে—

দেউস্তা

সোনার আক তার পবাই জমদাম্ভাবর গোচর-বলে আছে। স্তম্ভ দুটা কোটা আছে, এটা কোঠাত; ওরনা কালীমূর্তি, অন্যটো কোঠাত এখন বোির ওপবত ওরনী তিব্রাতার খু। সেইধর শিলর ওপবতই চিত্রিত। তাব তম্বত এখন সুরভেতিক আখরেবে দিখা গেল।

বাণী প্রতিবার পাচর কোলাস্তর একা এখন জল। সেইধর প্রায় নই হৈগেছে। ভানকৈ পতি মোহাবি। নবকাম্বর উল্লসে আছে আক অত্ন-মন্ত্রেবে উল্লস আছে। ইহার ধ্বনিই.....।

এই সংবাদটো পঢ়ি মই ডুবাহাটীল মাবলে বর উদ্বিগ্ন হৈ পবিলো। সেই সময়ত মাগে মাগেবে ভাঙাচা আছে, সিন্দো নাহে। পাতদিনী মই পিতার অমৃতমতি লৈ পাচর নাও ভাঙা করি ডুবাহাটীলৈ বাওনা হলে।

ডুবাহাটীল আছি মই ভবসুপুথর এমন বহুর দবত আশ্রয় লোলাই। তেভেত মোর

বহু—চারু কস্তা, আনিভন ?

লজ্জা—নাই পেউতা, মই একো কনা নাট। সক বেগাই বকলে পঠাইছে খোঁবা। জেহুমান চেঁচনী আহিছে।

বহু—কটা বাক।

লজ্জাটো মূত শব্দটাই এখাব মোর কালে এবে বহুর জলে চাই একো কুলি মোহাবি কলে "একা বেউতা, কানাকি হৈ হল এব"।

বহুবে মোক চাই-তিতি সোমবলে আচিবেল টৈক হবলে বেগ লিলে। তেতিয়া প্রায় অঠাটা মান বাচিলে। সুরর তাকব বেগি মই আশ বাচিলো।

তব কালীমন্দিরল সোমোবা বাটীটো আছে তার চাচিকওলাবে জাব ওভার শির। বাহিরর পবা এনেচে বেগি যেন সেই শিলবোর পল্লকালে এক অশে। পাহাড়র সেই শিলবোর ওপবত বগাই সুবিগেও হঠাৎ সেই বাটীটো স্তম্ভত

মহলে নপবে। সেই ডুবাহাটীর মূর বোধ করী। এখন ডাহর শিলর পাচেরে ঢাক খোয়া আছিল। কাবক, এতিয়া এটা শিল তাব মথত পবি আছে। বোধকরী বর দুইকপত শিলচটা বাগরি আছিল। ওচরবে ভাশিশেও ইহার প্রমাণ দিহে। ওচরবে মুগত থির মিলেও ভিতরল মনির মোবদি। সিন্দো বর বাহিরত আক বিশের কোবা বেবেথিলো, অশপ দুবত এটা লুমুরি বেবিলো—নতুনটেক মাল। সহরই সেইটো চলাইবর মূর। মই তালকৈ কাগোব-কানি বেগি আছিল, মোক চাচিকটোও লুগাই নাশো। লাহে লাহে তাহি ডুবাহ মূরত অশপ থির হৈ ভিতরনে সোমাই বাইলে পবিলো। মই হঠাৎ ভিতরবে যেই থির দি যাব পবিচিলো। মইও মই দীঘল নওঁ তথাপি সাধোব জোবর মাহেবে কুঁশা মোহোবাইতে বেত অহোবোলা করি গায়ে। বহল বর বেটি নহয়। ছটা মাহেবে হেঁচকোটেই কোমোনেবে যাব গাবি। স্বহেঁচকোটে শিলে বকোবা। তাব তলে ওপবে আশ ছুই কাবর যোগে শিলর। কিন্তু মাগে মাগে ওপব শিল এভোবর ওচা-ধর জাসি পবিছে। আক বেগো কোমোনা টাইত ছুই কাবর শিলো বই পবিছে। এভাবেই মোক অশপ সোমোতে বাধা দিছিল। কাবর সেইবেদে মাগে মাগে ভেই যাব পবিচলি পবিছিল। মই সেই সুরকাম্বেরিগেই গাে এটা কোঠাত ওপবোটে। কোঠাটীল মজিমা-খল বর পেতেব-পেতে। এতিয়া মইও মই থির অশপ অশপ চাচি টিরন কবিছে তথাপি ভানকৈ পবিচলর হোয়া নাই। কোঠাত সোমাই মই চাচিকওলাবে বাওনা হলে। কোঠাটো পাব দীঘলে বহলে সমান। প্রায় ২০ হাত মান হব। কোঠাটীর মজিমা আক যোগে শিল-বেই কিন্তু তাত বিশের কাককাই বেবেথিলো। সেরোপত হাত মুবাই চাণ্ডে বর নিম্নল। বেবা-চর বিশের আক একো চাচিকওলা নাগাই ওপবটে চাণ্ডে। অপরনে চাই মই আচরিত হৈ বহত পর বর মাগি বসো। কোমোটা ছাতি চাচিলে ধবিলো। ডিকি বিঘালো মূর

অশপ পর তলটৈ কবে, আকৌ চাই। ওপবর চালপন, চাচিকওলাব পর। জমে সোমটহে ওপ-বলে উঠি গৈছে। ইমান ওপবলে গৈছে বে মই তাক মনিবই মোহাবী। হাতত লাঠি এডাম আছিল তাবে খেপিচাই চাণ্ডে যে চাল বন মোর মূর ওপবত প্রায় চাচি হাতসমনতে শেষ হেলে। মই বর আচরিত মানিলো। ইমো কেরে শিটার শির তাকৈ ভাবি আক আচরিত হৈ উঠিলো। এই সময়ত মাপ্ত আম কান দর্শক আতি মোক অশপ অনুবিধোতে পেলাইছিলই তথাপি মই তলৈ বহটেক কান কথা নাছিলো। তাব পাচত মই কালীমূর্তির কালে চকু দিলো। বেবিলো এই কেরিনতে তাত লুপ হুয়া মূল-পাত পোতি বাইছাই। মুগিলন প্রায় এহাৎ মনির হব। তলত হাফেবে সেইবেই দীঘলদি পবি আছে। মুঠিটো কনা শিলব। কিন্তু মূরর মুঠিটো একা মলকোবর মুগিলনি বলা শিলর। ভিভাননা চাচি শিলর আছিল মই তলৈ এতিয়া সিন্দার বরা বহর। এখন ওব বেবির ওপবত মুগিলন প্রতিষ্ঠিত। মুগিল হাতত মুঠো নাই। সেই বাণ্ডাখোব নাই। কালীমূর্তি ভানকৈ পরীচা পবি বাহতত টুক হলে, তাব পাচত কালীমূর্তির পাচত বকা শিলর ফুগির ওপবত চাণ্ডিলো। এই ফুগিলন প্রায় নই হৈ গৈছে তথাটৈ পতিব মোহাবী। মই আখরব ওপবে ২ চক মাটি মুবারণে ধবিলো। আক বর মনোযোগেবে পরীচা করি লুগিলো। মোর সেই ফুগিলন পবিচল বর বাগিও জািল। মই তাত ইমান নিম্বর হলে যে কোমোটা হাত হেল মই কংকই মোরা-বিলো। হঠাৎ এটা বটানই মোক চাই বহুই তুলিলে।

মই তাতত মজ হৈ আপোনাপূবা হৈ আছিলো; মোর কোমোরে জেল কম কনি কেতিয়া হুহুবে জরুরা পূলাই মই স্ববই মোহাবী। হঠাৎ কাবাবর অধির যোগে তুমি মই চক খাই উঠিলো, আক নবাণরিকৈ মেমু ধবি-

বলে দাঁড়তে কোঁকরা বাই সিও ছুয়াই থাকিল ।
 মই গভীর অজ্ঞানত ঢাক খাই গেলো । এনেতে
 ছুয়াবোদি এটা পোহর সোমাই আছিল । মই
 উৎসুক হৈ চাবলৈ ধরিলো । মনে মনে বর জ্ঞান
 লাগিল । হাছকীর্ণবস্ত পিতাই ভয় কবা কপোমর
 মোর মনস্ত উন্নয় হন আক কিয় যে পিতার
 কথা শ্রুতমি প্রায়তনয় পাচ ধরিছিলো তার বাসে
 অহতাপ করি ধরিলো । কিন্তু অলপ পাচত
 মোর ভয় করি আছিল । ভয় ঠাই উৎসুক
 কতাই অধিকার কবিশেহি । অলপ পাচত
 এটা মাহুহ সোমাই আছিল । সি অলপ পাত
 মাহুহটো দেখি মোর আকৌ ভয়র সঞ্চার হন ।
 মাহুহটো ওখ । একবারে বগা নহলেও তাম
 ববন্যী । তার মুখর বগটো নিরঙ্গ—কিন্তু
 উন্নয় । মুখখন বহিও উজল তথাপিও সি যেন বর
 নিভা, বর স্তম্ভ । চকুকেটা যদিও বর ভীক্ষু
 তার সৌন্দর্য্য নাই, জ্যোতি নাই—কিন্তু তথাপি
 বর ভীক্ষু । মুখর চান অলপ অলপ স্ফীত বাইছে
 কিন্তু বুল্ল্য যেন নেলেবি । মাহুহটো বর শকত
 নহয় বহিও গাঠনু । চুমিযোব বর কুক ।
 খোপা বহা । হাতত এখন দীঘল দা । মাহুহ-
 টোর নাকটো বর দীঘল, অলপ বৈক্য । বপাল
 ধন ওখ, ওঠ হুখন ডাকর নহয় । ডাচি সৌক
 খুঁকরা । মাহুহটোর মুখ দেখিলে কেহ বুঝি
 পারি যে সি বর উৎসুক, তাত যেন বিয়ার
 সনা আছে ; সি যেন বর স্তম্ভ । মোর
 অহমানেব তার বয়স ৩০ বা ৩২ মান হৈছে ।
 সি ভাতপ্রায় একমিনিটমান বৈশিষ্ট্যে কোঠালৈ
 বেগবে চটি গল । মই আচরিত হৈ তাত
 বহি থাকিলো ।

শিলত সোহা মবার শখ মোর কাণত
 পবিত্র মই উৎসুক হৈ কাণ টিয় করি তুমি-
 বৈল ধরিলো । বৈধ্য ধরিব নোরাবি গায়ে
 গায়েই ভবিত সাবে হাতত সাবে দেহাশক্ত; দেখি-
 রাই হৈ দুহাবর ওজন পালোঠৈ । মোর দুহুখন
 তেতিয়া বরকৈ চপু চপাইছিল, উশাভো অলপ
 ধন ধন কৈ লৈছিলো । কুমুন্ডাই চাই
 মোর গা গভত স্ফীপ উঠিল । কি ? হৈ গণ
 শব্দে কি ? মই বর আচরিত হলো । মাহুহ-

টোলে সেই ছবিখনর তলত থকা দিলাদিপি
 খন দ্বারে বসিগাই বসিগাই নই কৈ পোলাই
 ছে, আক মাজে মাজে বৈ বৈ ছবিখন খাঁকা-
 বালি ধরি চুমা খাইছে । ই কি ? মইজো
 একাকৈই বুঝি বর নাই ? অলপ সময়
 পাচত সেই সাবেতিকলিপি সি ধ্বংস করি
 পেগালো । উস পাতও ! আন্নি তই এটা কি
 অসদীয়ার যোবক পরিদিলো ছুয়াই দিলি
 পাতও, মোর তাক আক্রমণ করিবলৈ—
 নহয়, কিন্তু মোর ততো লাগিল । বৈধ্য ধরি
 চাবলৈ ধরিলো । সি বিহায় । কপালর মোর
 পদ এটা টোপোলা উলিয়াই মাটিত বৈ খুলি-
 বৈল ধরিলে । জাপে জাপে সি মোর খুলি নিবলৈ
 ধরিলে—এটা তীর গোছে আদি মোর নাকত সোপা
 মাঝি ধরিলেহি । হঠাৎ মোর হাঁচি আছিল ।
 মই যদিও হাঁচি মামাবিবলৈ প্রয়াস পাঠিছিলো;
 সি ব্যর্থ হন । সি উতপ খাই উঠি টোপোলা
 গুত মটক মোবাই ভীষণমুর্ছিবৈ ঠিয় দিলে ।
 মই প্রায় অজ্ঞানর দবে হরলো । সি যে মোর
 হাতত কেতিয়া খাপ মাঝি ধরিলেহি মই কব
 নোরাবো ।

মোর গাঠল অলপ গম আহিল । কিন্তু
 তেতিয়াও মই তাব হাতর মুঠিত । মোর ভবি
 হুটা স্ফীপ আছিল । বুকর ভিতরখন বরকৈ
 চপু চপাই আছিল । আক উপাং বর ধন
 হৈছিল । সি গদীন হৈ কলে “পাতও আক
 অলপ আগায়ে তোক দেখা হৈতেন—দেখিছ
 এই—খুলি সি তাব সেই বাঁধানয় তুমি
 দেখুহালো । মই এগাব উতপ খাই উঠিলো ।
 সি কলে “ভই কোন, কিয় মোক তই এইমত
 চেবানকৈ চাই আছিলি ?

মই ভয়ে ভয়ে কলো—“আপুনি ঘেয়ে হওক
 মোক নামাবিব । মই আপোনার একো অঙ্গ-
 কার কবিবলৈ অহা মাই । মই মজ
 এই মন্দির কথা তুমি ইয়াক চাই সকলো
 কথা ভাবকৈ আলোচনার কারণে জানি বুঝি
 নিবলৈ হৈ আছিলিলো । কিন্তু মই কব নোরাবো
 কেতিয়া বাতি হৈছে । মই আপোনাক একো
 অঙ্গকার কবিবলৈ অহা নাই । তাব খু-

হঠাৎ শব্দ হল সি কোমলভাবে কলে “তোমার
 মনল মুখ দেখি মই তোমার কথা ম’চা
 খুলি বিদ্যাস কবিছো । তুমি কি কবা ? তুমি
 কব ?”

মই—“মই বর জিলাব দীঘলী মৌজাত থাকো ।
 মই একো বিশেষ কবা নাই । মাগেনি, এ
 পাছ কবিছো । আন্নি প্রায় এগাবর ধরি এই
 মুঠি তথা লৈ আলোচনা কবিছো ।” মাহুহ-
 টোর মুখখন বিমবির হল; পাচো মাথে কলে
 “বুঝিছো । তুমি যেতে প্রয়তাবিক । হাঃ
 হাঃ হাঃ ! হাঃ, সকলো বুধা । তুমি একো
 কবির নোরাবা ।”

মই অলপ গাচ পালো । উৎসুক হৈ হুয়িলো
 “আপুনি মো কব কবনে ? আক আপুনি
 কি কবে ? ইয়াক মো বা কি কবিছে ?”
 মাহুহখন এইবার বর গভীর হল । মোর অলপ
 ততো লাগিল । তাব পাচত কলে “মই কব ?
 হাঃ হাঃ মই কব ? কোনে কব মই কব ?”
 তাব চহুয়েই মুখর চকুর শো বৈ আহিল ।
 তাব সেই কঠোর মুখর ওপবত যদিও চহুরো
 তথাপি সি যেন তেতিয়াও কঠোর, সি যেন
 একো ভীষণ । সি কলে “মই কব আন্নি কৈ
 মোক কোনেও সোপা নাই, যদিও কোনেগাই
 তুমিছিল মই কেহা নাই । কিন্তু আন্নি কি
 বুঝি বহা । মইতো বহো । তোমাক কর্ত
 তুমি । কিন্তু তাব আগায়ে মোক তুমি কেঁচো
 যে এই ঘটনা তোমার মুখেই আক এই ভয়নত
 যেন নোদায় ।” মই প্রতিজ্ঞা কবিলো ।
 সি কহল ধরিলো—

“তুনা, মনদি তুনা । তুমি আচরিত হোবা,
 তুমি বিদ্যাস অভিকৃত হোবা । তুমি তুনা ।
 মোর এই মুখখন দেখিছা ! এই তীক্ষু চকু
 দেখিছা ! এই কুক চুলি দেখিছা ! ভালকৈ
 ঠোবা । ই আন্নি কত শতাব্দা ধরি যুগে
 এগাব উদ্ভাসত আদি জপি কোনে হৈ পবিছে ।
 মোর গা দেখিছা, ই শিল হৈ গেছে । মোক
 তুমি দেখিছা ! মই ডেকা ! হাঃ হাঃ হাঃ
 মই ডেকাই । মই আন্নি কত যুগ যুগান্তব
 ডেকা তুমি তাক কেনেকৈ জানিছা ? মোর

বেজিা জন্ম হৈছিল, উস । সি কিমান দিন ।
 কিয় অভিব্য মোর সকলগর ছবি আক
 আকত অস, অস, পট, পট হৈ ওলাই আছে ।
 মোর জন্ম কত ? মোর আই কোনে ? মোর
 খোপাই কোনে ? মোর বংশ কোনে বর নক’ত ।
 মই যেতয়া ডেকা তেতিয়া কোনে বলা আছিল,
 বেশ কোনে আছিল ? ইয়াক কোনে মাহুহ আছিল-
 তাকো নক’ত, উন্নিত তেতিয়া তম্বর যুগ । তম্বর-
 মইই মুখখন বিমবির হল; পাচো মাথে উঠিল
 “বুঝিছো । তুমি যেতে প্রয়তাবিক । হাঃ
 হাঃ হাঃ ! হাঃ, সকলো বুধা । তুমি একো
 কবির নোরাবা ।”

মই অলপ গাচ পালো । উৎসুক হৈ হুয়িলো
 “আপুনি মো কব কবনে ? আক আপুনি
 কি কবে ? ইয়াক মো বা কি কবিছে ?”
 মাহুহখন এইবার বর গভীর হল । মোর অলপ
 ততো লাগিল । তাব পাচত কলে “মই কব ?
 হাঃ হাঃ মই কব ? কোনে কব মই কব ?”
 তাব চহুয়েই মুখর চকুর শো বৈ আহিল ।
 তাব সেই কঠোর মুখর ওপবত যদিও চহুরো
 তথাপি সি যেন তেতিয়াও কঠোর, সি যেন
 একো ভীষণ । সি কলে “মই কব আন্নি কৈ
 মোক কোনেও সোপা নাই, যদিও কোনেগাই
 তুমিছিল মই কেহা নাই । কিন্তু আন্নি কি
 বুঝি বহা । মইতো বহো । তোমাক কর্ত
 তুমি । কিন্তু তাব আগায়ে মোক তুমি কেঁচো
 যে এই ঘটনা তোমার মুখেই আক এই ভয়নত
 যেন নোদায় ।” মই প্রতিজ্ঞা কবিলো ।
 সি কহল ধরিলো—

“তুনা, মনদি তুনা । তুমি আচরিত হোবা,
 তুমি বিদ্যাস অভিকৃত হোবা । তুমি তুনা ।
 মোর এই মুখখন দেখিছা ! এই তীক্ষু চকু
 দেখিছা ! এই কুক চুলি দেখিছা ! ভালকৈ
 ঠোবা । ই আন্নি কত শতাব্দা ধরি যুগে
 এগাব উদ্ভাসত আদি জপি কোনে হৈ পবিছে ।
 মোর গা দেখিছা, ই শিল হৈ গেছে । মোক
 তুমি দেখিছা ! মই ডেকা ! হাঃ হাঃ হাঃ
 মই ডেকাই । মই আন্নি কত যুগ যুগান্তব
 ডেকা তুমি তাক কেনেকৈ জানিছা ? মোর

। মই একা কবির নোহাবিলো। মোব বন্ধুবে
 সোয়ে অহতা। ছয়ো পৰামৰ্শ কবি বামাৰণ
 চোভা কবিতাবে ধবিলো। উত্তৰত অশো-
 চনা কবি নামা বাঠ, গন্ধগাছনি পৰীকা
 কবি স্বৰূশেষত মই আক মোব বন্ধুবে
 ৪ বছৰ পাচত যৌৱন চিত্ৰস্থায়ী কবিলো।
 উস। এই বুলি সি এটা মীমাংস চমুনীয়াৰ
 বাঢ়ি আকো কবিলে ধবিলে "ই একোপা—
 গছৰ শিপা। তার মসে এতিয়াও মোক মৃত্যুৰ
 পৰা বহা কবি আছে। এতিয়াও তার শ্বশু
 কমাহি নাই। আক কিমান দিনৰ মৃতক যে
 তও ভগ নাইকিয়া হব কব নোহাবি। ই
 মোক কল্প শব্দ, ছুট, পানী, সৰুজোৰে পৰা
 বৰুপ কবিলে। মোব কতো মৰুপ নহয়ঃ—
 মই কিন্তু মৰিবলৈ ধাৰাবুৰি হাই ফুৰিছো।
 তার গুণত মই কেতিয়াও চুচা নহওঁ। এতি-
 য়াও তোমাক মোব কাহিনী শুনাওঁলৈ জীয়াই
 আছে।" কিন্তু এতিয়া তাৰ উপায় পাৰিছো।
 এইদৰে মোব মুক্তি—

"সেই সময়ত আমাৰ বন্ধাৰ এজন মন্ত্ৰীৰ
 এখন বয় সন্দৰী জীয়েক আছিল। বদি আমাৰ
 ভাগিৱটীয়া ওপৰত ঈশ্বৰে—ৰূপৰ যদি অগণ
 কিবা দিছিল তেওঁ সেইকণ তেওঁৰ গাতো দিছিল।
 সেই সময়ত তেওঁই সন্দৰী আছিল। মই
 কেনেকৈ কয় ? উস। কিমান বে সন্দৰ আছিল—
 মোক মোৰ আগত যে এতিয়াও সেই মুখধনি—
 মন্ত্ৰীতো অগণ ঢাফল হৈ উঠিল। আত্ম-
 নীয়াই দেখুৱাই কলে "মেথিচা এই
 ছবি হেয়েই তেওঁৰ মুখ, কিন্তু ই বে ছবি।
 নিৰ্ভাৰ ছবি।" মই ছবিখনৰ ফালসে চাশো,
 অন নি চাশো। উস। সঁচাকৈয়ে কি মুখৰ।
 মুখধনি যেন এতিয়াও জীয়াই আছে। উস।
 চিত্ৰকৰৰ কি কৰিকৰি। কি অঙ্গন কোশল।
 অস্তীত চিত্ৰৰ চানেকী সেবি মোব মন পোষ-
 কৰে ভৰপুৰ হৈ অছিল। মনতে কবিলো
 চিত্ৰাঙ্গনাৰ দেশত এনে একো অঙ্গৰ নহয়।
 সি আকো উল্লেখ ধবিলে "এইটোই সেই মন্ত্ৰীৰ
 জীয়েক। উস। এয়েও সেই—। মই এওঁ
 শ্ৰেয়ত পৰিছিলোঁ।" এওঁৰ কাৰণে নই আভাও

বিষয়গত ভূমি ভূমি এওঁৰ ওচৰলৈ যাবলৈ ছৰাৰ
 বিচাৰি ফুৰিছিল। মোব বন্ধুৰ মন
 বিষয়ত অতিমহি আছিল। দুয়োৰে মাজত
 ভীষণ প্ৰতিদ্বন্দ্বাৰ ভাব জাগি উঠিলে। মই
 তেওঁৰেই ধ্যান কৰি আছিলোঁ। নামা ছল
 চাচুৰী কবি মই মন্ত্ৰীৰ প্ৰিয়পাত্ৰ হৈ তেওঁৰ
 চকুত পৰিলো। তেওঁ সঁচাকৈয়ে মোক
 প্ৰতি কৰা আকৰ্ষিত হৈছিল। মই দেখিবলৈ বৰ
 মনসৰ আছিলো। গাছে গাছে তেওঁৰে পৈতল মোৰ
 মনস্থিত্য বাঢ়ি গল। অগ্ৰেই ই গুণুপতল। এই
 কথা কোনেও নানানিছিল, মন্ত্ৰী মোৰ বন্ধুতে এই
 বিষয়ে জানিছিল। মই তেওঁক তেওঁৰ যৌৱন
 চিত্ৰস্থায়ী কবিলো বৰটক ধৰিছিলো। কিন্তু
 মোৰ চোঁটা সৰুগো ৰুখা। তেওঁ মোক কৈছিল
 ধৰি আমি সৰায় ডেকা হোৱাই ভাল আছিল
 তেওঁ ঈশ্বৰে নিশ্চয় তাকেই বিকল্যাইতেনে।
 তেওঁ যেতিয়া তাক কৰা নাই, ই তেওঁৰ ইচ্ছাৰ
 বিৰুদ্ধে। মই তেওঁৰ ইচ্ছাৰ বিৰুদ্ধে কেনেকৈ
 চালিমোঁ। উস। মই চকু ছবি, সেই মুখ
 ধনি, সেই কোনন শৰাবীট, উস। সি বে সজি
 মোক কত শতাব্দী ধৰি হাঁহাৰ কৰি দৈ
 যুৱাইছে।

"তাৰ পাচত এদিন শুনিছো যে মোৰ
 প্ৰিয়াই আত্মনিশ্চাৰ ওপৰত পৰা—উস। কেনেকৈ
 কও, উস—সোৱা, তেওঁ সিপাৰত এই কল্পিত
 উস। মই যে আক কৰ নোহাবোঁ—ইস। তেওঁ
 মোক বলিয়া কৰি, মোৰ শকামো কাঢ়ি নি
 সিপাৰত বৈ আছে। এই সময়ত এই কল্পিত
 মন্ত্ৰীপুত্ৰীত—মোক তেওঁ এৰি থৈ গৈ সিপাৰত
 বৈ আছে গৈ। উস। মই তেওঁৰ ওচৰলৈ যাবলৈ
 প্ৰয়াস পাগো। ৰাসায়ন-শাৰ ভয় ওপৰ কৰি,
 এই মোৰ শৰীৰত বৰা ঔষধৰ ক্ষয় কৰিবলৈ
 কত চেষ্টা কৰিছো কিন্তু সৰুগো ৰুখা। এই
 মোৰ বন্ধুয়ে কিন্তু এইমৰ জিকিলে। শিপা-
 বত তেওঁক পাবৰ আশা কৰি, বামাৰণ চোভা
 কবি কৰি, ধ্বংসকাৰী ঔষধ উলিয়াই মোক
 কলে "কোন এইবাৰ। এইবাৰ মোৰ। হাঃ হাঃ।
 এইবাৰ মই দাও তেওঁক এইবাৰ পাম গৈ।

পাৰত। তই বুৰি বুৰি তেওঁক এই বিষয়গত
 বিচাৰি বুৰি। কোনে ? উপযুক্ত প্ৰতিশোধ ?
 মই কত কাৰুণী কবিলে ধবিলো, কিন্তু নাই,
 মোক তেওঁ নকলে। তাৰ এমোৰ পাচত
 তেওঁ আকো হঠাৎ মোৰ আগত শুধাই
 সন্দৰি "মহি এটা প্ৰতিজ্ঞা কৰ তেয়ে
 কম ? কিন্তু বিচাৰি লব গাৰি।"
 কি ভাবত যে বসে মই কব নোহাবোঁ। আক
 আভিও মই মুক্তিৰ পৰা নাই। মোক যে
 কিয় কলে ? মই প্ৰতিজ্ঞা কৰিলোঁ। সেই
 ভীষণ প্ৰতিজ্ঞাৰ কাৰণেই আজি মই হোমোৰ
 আগত। তেওঁ কলে "ভূমি প্ৰতিজ্ঞা কৰা
 বে মোৰ মন্থিবত ভূমি কেতিয়াও নোহোমোহো।
 প্ৰাণ গম্ভেও নহও।" মই প্ৰতিজ্ঞা কৰিলোঁ।
 তাৰ পাচত তেওঁ কলে "কাণীৰ আক চিনা-
 মূৰ প্ৰশেষত ভূমি সেই উদ্ভব পাব। মোৰী।"
 এইটুকৈ তেওঁ গুণি গল। আক আজি-
 গৈকে মই তেওঁক দেখা নাই। মই বিয়া
 কৰিলোঁ। কিন্তু উস। সি যে কি বিধাৰাঘাত।
 উস। কি—। মই বিয়াৰ পৰা কাৰীৰইগলে
 সৰুগো হাঁহত কাজি কেবছৰমানৰ আগলৈকে
 বিচাৰি ফুৰি এলো নাগালে।। কত গন্ধগাছনি
 সোমাব যে মোৰ জিভায় উপভোগ কৰিছে মই
 কেনেকৈ কওঁ ? মই সেই প্ৰতিজ্ঞাৰ কাৰণে
 ইমানে অশা নাছিলোঁ। কিন্তু এতিয়া আছিলোঁ।
 মোৰ আক অসহ। মই আক নোহাবোঁ।
 আজি প্ৰতিজ্ঞা মই ভঙ্গ কৰিলোঁ। মই এতিয়া
 সেই ঔষধ পাইছোঁ। সোনকালে মই প্ৰিয়
 ওচৰ পামগৈ। এই যে শিবাৰ সাক্ষাৎসিপি
 দেখিছিলো, তাতে সেই গছৰ নাম কিবা আছিল,
 কত গোৰা ধাৰ তাকো লিখা আছিল। মই কিন্তু
 তাৰে ধ্বংস কৰিলো। ছবিখন হোমোমোকে
 চাবলৈ থৈ গলো।" সি ৰূপৰ ব'গ। মই
 ভাবিলো, মোৰ বন্ধুয়ে কি প্ৰতিজ্ঞাৰ কাৰণে ইমান
 কৰি পৰায়ে ? উস। সঁচাকৈয়ে ই প্ৰতিজ্ঞাই চোভা
 কৰিছিল। উস। সি আকো কলে "মই
 হৈ কেতিয়াই প্ৰতিজ্ঞা ভঙ্গ কৰি হঠাৎ হোমোমো
 যিতেনে—কিন্তু মই প্ৰতিজ্ঞা ভঙ্গ নকৰিলো।
 নকৰিলোহেঁতেন, — কিন্তু মোৰ বৈগৈৰ মীমা শ্ৰেয়

হৈ পৰ। মই আক স্থিৰ বৰ নোহাবিলোঁ।
 আক বিল যে হোমোমোৰ হাক দিছিল তাৰ
 নামানিছিলোঁ— যদিও অগণ কিবা তাৰ আভাৰ
 পাওঁ বুলি মনত সন্দেহো কৰিছিলো। কিন্তু
 হি হকক মই এতিয়া সেই গছ পাইছো।
 সোনকালেই মই মোৰ জিভাৰ ওচৰলৈ যাম।
 মোৰ সৰায় বৈ আৰিছে। "বাচিতৰ বেঁহে হুৰি।"
 তাৰ আগেয়ে তোমাক বাট দেখুৱাই উলিয়াই
 দি আৰিছো। ভূমি হোমোমো, কিন্তু হোমোৰ মুখ
 পৰা যেন এই কথা কেতিয়াও নোলায়। শিপা-
 লিপি হি উদ্ভেজত লিখা হৈছিল তাৰ মানেও
 নকৰা। চিত্ৰখনৰ বুকৰীও ভূমি কৰ নোহাবা।
 যদি কোৱা ভূমি তাৰ মণ ভোগ কৰিবা। আক
 জাৰিণা তেমনাৰ চোঁটা ৰুখা। হোমোমোকে
 পুৰিছি এলো উলিয়াব নোহাবা। একো নোহাবা,
 হাঃ হাঃ হাঃ।" মই বুলি এটা ঠিকটো হাঁহি
 মাৰিলে। সেই হাঁহিৰ শব্দ মোৰ কাণত এতি-
 য়াও বজি আছে। সি মোক হাতত ধৰি
 বাহিৰলৈ উলিয়াই দি কলে "হোমোমো।" মই বৈ
 পাউলৈ উভটি চাই দেখো সি—নাই।
 বাটটো পাই কিছুদূৰ আৰিছো—তেতিয়া পুৰিছি
 পোহাৰে ভূমুকি মাৰিছে তাৰ মণে গম্ভে মোৰ
 জীৱনৰ এক অক্ষৰ সমাপ্তি হৈ তনি এক অক্ষ
 উঠিব ধৰিছে।

এতিয়া মই বসত। গুৱাহাটীৰ বন্ধুৰ সেই
 দিনা বাঢ়ি আন এজনৰ বন্ধুৰ বাৰিছিল।
 বুলি কৈ সেই দিনাই ধৰমুৱা হৈ গুচি আহিলোঁ।
 মোৰ মনত এতিয়া সেই বিৰীচী ছেকাৰ কথাই
 আঁকাৰ কৰিছেহি। শ্বশু-তৰুৰ কথা আৰিলে
 গা শিৰবি আছে—কত হাড় কাঁপ উঠে।
 তাৰ কথা মনত পৰিলে, তাৰ ভীষণ মুখ মনত
 পৰিলে নাক বাবে প্ৰতিজ্ঞা কৰো, এই কথা
 কালো নকও। কালো নকও।

ভাবি চিঠিৰ দৰত বহি আছে। পিয়নে
 "অকামোদ্য" সি পলাই। পঢ়িবলৈ দুখাৰ
 ললে। এটা সখালে মোক আকৰ্ষণ কৰিলে,
 মন্ত্ৰীপুত্ৰী এই—

"অগণ পতি যি কাৰীমন্দিৰটো। ভবাহাটীত
 ওলাইছিল।" তাৰ এটা আচৰিত কথা হৈ

পল । তাত দিষ্টো চকীয়াৰ ভাৰ মৃত্যুৰ আগ-
দিনা শনিবাৰে নিস্কৃত কৰা হৈছিল ; তাক পাচ
দিনা পুৱা দেখা গল যে কাশীমদিবৰ সি, আনটো
কোঠাত থকা বম্বীৰ ছবিখন আঁকোতালি ধৰি
জুৰি হৈ মৰি আছে । তাক তাৰ পৰা আঁতৰ
কৰাত বেৰা পল যে তাৰ সাংস্কৃতিক শিলা-
লিপি ধন জ্বলে কৰিছে । ইয়াৰ কাণন এতি-
য়াত নিৰ্বৰ থোৱা নাই । আমাৰ অস্থানমে

মাহুহটো বলিমা, আৰু সি তাত বলিমাৰ কি
মুহূৰীতে সেই শিলালিপি জ্বলন কৰে আৰু
কেনেবাকৈ তাত উজুটি খাই বম্বীৰ ছবি বৰা
শিলাটাত পৰি আবৃত পাই ইহলীলা
সম্বন কৰে ।

হাঁ মত্ৰ এটা ইহাঁ মৰিলো ।*

শ্ৰীজ্যোতি—প্ৰসন্ন আগৰৱালা ।

অনুবাদৰ কথা ।

(১)

আমি আমি আনত কৰিবলৈ গুণোৱা কথা-
মাৰ যদিও পোনে পোনে গুৰুতৰ বেন নেকাৰে,
তথাপিও আঁহীৰ সাহিত্য গঠনৰ ই যে এটা যাই
বাট তাক হুই কৰিব নোৱাৰি। অগতৰ যি
কোনো জাতিৰ সাহিত্যই হওক, তাৰপৰা যদি
আমি অনুবাদ-সাহিত্যৰ অংশটো ফালি আঁকিবলৈ
শৈলাৰ্থ, তেতিয়াই সেই সাহিত্য হৈ এটা
কাটি পেলোৱা খোৱা। মাহুহ এটাৰ নিৰ্ভা
হৰ, অৰ্থাৎ উন্নতিৰ বাটত বাট-কুৰি বাই থকা
নোকোৱা সাহিত্যটোও গমক খাই হৰ কাগত
পৰিব। আমাৰ ভাষাৰ পৰা মাধবৰ 'সামযোৰা',
ভট্টসেহৰ 'কথাগীতা', 'কথা ভাগৱত' আদি
এইবিলাক বন্ধি ফালি লৈ যোৱা হ'ল, তেনেহলে
আমাৰ সাহিত্যৰ কি অৱস্থা হ'ব? অসমীয়া
সাহিত্যৰ ভেটিয়ে সৈতে নগাবিব নে? আকৌ
ইংৰাজী সাহিত্যলৈকে মন কৰোক বাক, বাই-
বেল শাস্ত্ৰখন যদি ইংৰাজী সাহিত্যৰ ভিতৰত
পৰিগণিত নহয় তেনেহলে ইংৰাজী সাহিত্যৰ
ক্ষতি নহবনে? বাইবেলখন যদিও অনুবাদিত
এই, তথাপি ইংৰাজী সাহিত্যৰ প্ৰাণত মজ
গত হৈছে। বাইবেলখন বাদ দিলে মহাকবি

মিটনকে আদি কৰি ভালেমান গুণ বাণৰ সাহি-
ত্যিক সাহিত্যাকাশৰ পৰা বহাই পেশাৰ শৈলা-
পিত্ৰ নে? বাইবেল-বিহীন ইংৰাজী সাহিত্য
কেনে হ'ব জাবি চাওকচোন !

সাহিত্যৰ আৰম্ভ হৈছে জ্ঞানৰ কল্পতৰু-
কোৱা। যি সাহিত্য এনে হ'ব পাৰিছে, বা
যি সাহিত্য এনে যোগাত আৰম্ভণ্ডা, তাৰ পৰা
আমি মাহুহে টুকি শোৱা সকলোখিনি জ্ঞান-বুদ্ধি
পাবলৈ আশা কৰোঁ। অন্তৰ্জাতিক সাহিত্য
বা 'ইষ্টাৰ্ন-নেচনেছল গিটাৰেচাৰ' বুলি বহি
কিয়া এটা বস্ত্ৰ থাকিব পাৰে, তেনেহলে সেই
সাহিত্যই গুণৱত কোৱা আদৰ্শতে আটাইতকৈ
গুণ হাঁই অধিকাৰ কৰিছে বুলি ক'ব পাৰি।
কিন্তু সমস্ত পৃথিবীয়ে একেদৰে কথা নকহ,
সকলো জাতিৰে জিন্ জিন্ ভাৱা। দৰাচলতে,
এনে এটা অসুপুৰ্ণ ভাষা বা সাহিত্যৰ কথা
শোৱা আমাৰ অসীক কৰন। দৰাচলতে,
পৃথিবীৰ যিটো জাতিৰ সাহিত্যতে সকলোতকৈ
সহৰ কথা অৰ্থাৎ জ্ঞান-বিজ্ঞানৰ আলোচনা
আছে, সেই সাহিত্যকে আমি জতি চহকী
সাহিত্য বোলে।

চহকী সাহিত্য মানে আমি এইটো ঠাৱ-
ৰাব নোৱাৰোঁ যে সেই সাহিত্যটো যি জাতিৰ
সম্পত্তি, সেই জাতিৰ মাহুহেইহে তাত থকা
সকলোখিনি কণাৰ জনক বা আবিষ্কাৰক।
সেইটো সাহিত্যত জ্ঞান জাতিৰ ভাৰ বা 'আই-
ডিগা' থকা অসম্ভৱ নহয়; আৰু ওচৰ-চুবুৰীত
জনী দেশবিলাকৰ 'আইডিগা' তাত নিস্তৰ কৈ
পোনাইছেই। এইদৰে 'আইডিগা' বিলাক পোনে বা
বৰ ভাল কথা। অন্তৰ্জাতিক সহযোগৰ
ধৰাই হৈ জাতীয় জ্ঞানৰ ভঁৰালে পূৰ্ণতা পায়,
আৰু জাতীয় সাহিত্যও উন্নত হয়।

দৰ্শন-বিজ্ঞানৰ গভীৰ 'আইডিগা'পেৰ, বিশেষ
কৰি তাৰ কোমল অহুত্ৰিবিলাক, অনুবাদৰ
ধাতিৰে আন কোনো উপায়েৰে জাতিৰ প্ৰাণত
বহুতা অসম্ভৱ। বেৰা টোছে, বৰ্তমান যুগৰ
প্ৰায় সকলো পেইৰ্ভাৰণী জাতিৰ ভাষাতেই
বিশেষ সাহিত্যৰ মৌখনি আনি সেই ভাষাৰ
সাহিত্যত হাঁই যি জাতিৰ মাহুত প্ৰকাশ কৰিছে।
কলক সেই সেই জাতিৰ মাহুবিলাকৰ 'আই-
ডিগা'ৰ প্ৰমাণ বাঢ়ে আৰু জাতীয় সাহিত্যও
পৰিপূৰ্ণ হয়। অনুবাদ-সাহিত্যই যদি জাতীয়
সাহিত্য পঠনত এইদৰে সহায়তা কৰে তেনে-
হলে ইয়াৰ অভাৱত সাহিত্য খোৱা নহবনো কি ?

(২)

জাতীয় সাহিত্যক পূৰ্ণতা দিবলৈ হলে
আমাৰ জাতিৰ জ্ঞানবুদ্ধিৰ গুণবন্ধি বৰূপ
নিষেধৰ 'আইডিগা'বিলাককো আমাৰ সাহিত্যত
উভাৰ ভাবে দিব লাগিব। সেইবিলাক কি ভাবে
আমাৰ সাহিত্যলৈ আনিব লাগিব ত'ৰ অলপ
আলচ কৰোঁকই।—মূললিখকে যি ভাষাত উৎপন্ন
ভাববিলাক ব্যক্ত কৰিছে, সেই ভাষা মোৰ
ভাষাৰে একে নহ'ব পাৰে; বিশেষকৈ ভাষাত
নিৰ্বিশেষ নহেই। সেই ভাববিলাককে লবচ
নকৰাকৈ মূললিখকে যি ঠাটত লিখিছে সেই
ঠাটতে, কিন্তু মোৰ নিজৰ ভাষাত প্ৰকাশ কৰিছে
সৰল অৰ্থত মূললিখকৰ কথা মোৰ ভাষালৈ
অনুবাদ কৰা হ'ব। কিন্তু অনুবাদৰ সজো বা
'ডেক্সনেট্ৰন' ইমানতে শেষ হ'ল বুলি ক'ব
নোৱাৰোঁ। "মতুকৰ ছাঁ লৈ লিখা হ'ল" বুলি

এবিধ অনুবাদ আছে—আমি এই বিধকো
অনুবাদ বুলিহে, কিম্বা এইদৰে লিখা যদিও
মূললিখকৰ ঠিক একে ঠাটতে লিখা নহ'ব পাৰে,
তথাপি মূললিখকৰ ভাববাৰেকে সূটীয়া-পকাই
নিজ বাহুনি মতে ঠাট লগাই প্ৰবেশকী গঢ়ি তোলে।
প্ৰথমটোৰ মূল ভাব 'ডেপ্টাল আইডিগা' একে
ধাৰে—কালো কাৰেই মূল প্ৰৱন্ধ আৰু অনুবাদ
কৰা প্ৰথমৰ 'এফেক্ট' একে। ইয়াতে একাধাৰ
কৈ থ'ব লগীয়া, যে যদিও মূল আৰু অনুবাদ
দুয়োটা প্ৰৱন্ধৰ 'এফেক্ট' সমান বুলি পোন পতি-
টাকৈ বুজোঁ, তথাপি দৰাচলতে এক হৈ
মুঠে। তাৰ কাৰণ বহুতো হ'ব পাৰে; বাই
কৈ আমি বেৰাত (ক) মূললিখক আৰু
অনুবাদক সমান ৰূপৰ লিখক নহ'ব পাৰে;
তেতিয়া হলে মূললিখকৰ 'আইডিগা'বিলাক
অনুবাদকৈ মূলনিপুণ ভাৱে খাঁল খুৱাব লোৱা-
বিব। (খ) মূললিখক আৰু অনুবাদকৰ ভাৱৰ
ধাৰ 'ফ্ৰো' একমুখী নহ'ব পাৰে; তেতিয়া-
হলে অনুবাদিত প্ৰবেশত মূল প্ৰৱন্ধৰ ভাৱৰ
ধাৰ সলনি হৈ পৰিব, আৰু ফলত আমি
অনুবাদিত প্ৰবেশত মূললিখকক কিচাৰিহেই
মেপন।

বহুত সময়ত আমি মূল লিখাৰ 'কোচ'
অনুবাদিত প্ৰবেশত মেপাও, সেই কাৰণেই সমুচে
আমাৰ অনুবাদলৈ বাপ নাই। মূললিখকৰ
'কোচ' আমি মেপাও কিয়? তাৰ কাৰণ প্ৰথ-
মত হ'ব পাৰে মূললিখকৰ মনৰ অহুতা আৰু
অনুবাদকৰ মনৰ অহুতা সন্মায় একে ধৰণৰ
নহ'ব পাৰে। যিটোয়তে অনুবাদকে মূললিখকৰ
'আইডিগা' বিলাক সম্পূৰ্ণ আৱৰ কৰিব নোৱা-
বিব পাৰে—আৰু তেতিয়া হলে সেই অনু-
বাদত প্ৰাণ নেকাৰে। সেই কাৰণে ইমান
বিলাক হেমাৰামলৈ ল'গ পৰা পক্ষত মূললিখকে
পঢ়া প্ৰেৰণৰ। পিচে ডাঙৰিয়ালক। দেশৰ
দুই-একনেৰে সকলো লিখা মূল ভাষাত পতি-
বলৈ সাহ কৰিব পাৰা। সেই ৰূপে
ইংৰাজী সাহিত্যত যুগপতি লাভ কৰিছে তেওঁ
ইংৰাজী পুথি নিজৰ জাৰলৈ আনি পেন
ডাট-জনী সকলৰ হাতত নিয়ক, বাৰ দাটী ভাষাত

* A. Conandyaal's ছাঁ লৈ ।

স্বাংপত্তি তেওঁ' তার পৰা আনক, বার ফরোী জাযাত স্বাংপত্তি তেওঁ ফরোী ভাষাবন্দপৰা আনক, যাব বঙলা ভাষাত বিশেষ স্বাংপত্তি তেওঁ সেই ভাষাবন্দপৰা আনক;—এইধৰণে স্বাংপত্তি অহাশৰে পৃথিবীৰ সকলো সাহিত্যৰে মৌখিক-লিখিত ভাষাত আনি সাহিত্য চহকী কৰোঁক । দেশৰ সাধাৰণ নব-নব্যীয়ে সুগ লিখাত উৎসাহ পাই কৰা সম্ভৱৰ নহে দেখিছেই তো অস্থায়্যৰ সূত্ৰ ।

কিছুমান অৱধানত লক্ষণিকক ত্ৰে বিচাৰি দেখাইছে, সেইবিলাক লিখাত অস্থায়্যক নিমজ সূত্ৰ শাৰীয়ে শাৰীয়ে দেখিবলৈ পাব, কথাৰ কথাৰ নতুন মাধুৰি উপভোগ্য কৰিবলৈ পাব । এইবিলাক অস্থায়্যৰ নপঢ়িলে আমাৰ নোকোচানত বাক্য একো লাভ নহয় । 'কব্যান্ড-ই-কবৰ শ্বাহয়্যাম' পাঠক-মহি ইংৰাজী ভাষা আনে তেনেধৰণে তেওঁ-এৰাৰ কিছিকোভেদ পিৰা 'কব্যান্ড-অ-ওম্ব-খাইয়াম' পাঠ চাওক, ইয়াত তাত-নথাক নতুন মাধুৰি উপভোগ্য কৰিবলৈ পাব । কিন্তু যি সকলে 'কব্যান্ড-ই-ওম্ব-খাইয়াম' ভাষা দেখানে সেই সকলে ফিট্‌ছা-বেকত 'কব্যান্ডত সন্মত হওক, নহলে যে 'কব্যান্ড-ই-ওম্ব-খাইয়াম' তেওঁৰ সন্ধান নহে ।

"পাছে ত্ৰিনয়ন বিবা-উপবন" পাঠ কৰি সুড় নোগোৱা পোষ কৰোঁ কেও নাই । যদিও পৰমেশ্বৰে 'অৰাধ্যান' জাণামটী গোপালিক, তথাপি আমি ওপৰত কোৱা কবিতাটো পঢ়ি মত চৰ্ত্ত, বিভিন্ন বস পাওঁ । সেই কবিতাটোত শব্দৰ শব্দৰ, শব্দৰ কবিত-প্ৰতিভাৰ বিকশিত হৈছে । এই কবিতাটোত যি মাধুৰি ছুট ওলাইছে সি শব্দৰ বহুত্ববোধ বহু এই কবিতা অস্থায়্য নহয় । সেইধৰেই কলিঙ্গাৰ শব্দভাষা যদিও মহাত্মাৰহৰ উপাখ্যান এটা বৈশেষ লিখা হৈছে, তথাপি ই অস্থায়্য বা তেনে কথোৱা ধৰণৰ বস নহয় । তেওঁ বিলাক পুৰণি বস তেওঁ বিভিন্ন পৰা কৰি যোগাইছে । এইটো আদি বীহীক কবিতাৰ বাবে তেওঁ-বিলাকৰ পুৰি সাহিত্য-ক্ষেত্ৰত নতুন আঁকাৰ । এতিয়াও বহু আনি ছাৰিৰ মাহত অস্থায়্যৰ

সহায়েৰে বেশ-বিশেষৰ পৰা নামান নহ 'হাই-ডিমা' আনি বিভি'হি, কোনো কৰ পাৰে বহু সোমোন, বা শব্দভাষাৰ নিচিনা মৌখিক পুৰি এই অসমীয়া মানুহৰ ভাষাই আকৌ এশমত বচিত নহে বুলি ?

(৩)

আমি অসমীয়াই লগতৰ সাহিত্যৰ সোৱাক লব লাগিলে ইংৰাজী সাহিত্যৰ আফ্ৰিকাত ? আনকি কবিলে দুখ অগা কৰা, সময়েত সাহিত্যৰ সোৱাসো বহুত সময়ত ইংৰাজী সাহিত্যক সহায়ৰে লওঁ । আমাৰ ইংৰাজী শিক্ষা যে অতি আবশ্যকীয় হও এটা তাৰ অন্যতম কাৰণ ।

আমি বিদেশী সাহিত্যৰ বাবেৰে জান অৰ্জন কৰিবলৈ বাধা হৈছেইকি কিয় ?—কারণ আমাৰ সাহিত্যৰ অ'বাস্যত জন্মটান । আমি নহলেও এই অন্যতমেই আনকি বিদেশী সাহিত্যৰ ওচৰত শৰণ লবলৈ বাধ্য কৰিছে । অন্যটান যদি চলিলেই থাকিবলৈ হ'ল, আমাৰ মিঠনী সাহিত্যই যে এশমত অতিৰ বেহেৰাৰ লগত নপৰিব নৈ এইখিনি কোনেও ভাবিব নোৱাৰে । বহুত বাহাৰ মনৰে এইধৰে বিমান স্কিন'মাৰ সিমানক শব্দক সময় ওচৰ চাপি আঁৰি আক জাৰা বস পৰি আহি । ওখ ভাষা, ওখ 'কাইডমা' ইংৰাজী সাহিত্যৰ মাজেদি আহিবলগা আমাৰ অজান হৈছে । এনেধৰে হৈছে যেন ইংৰাজী সাহিত্য নহলে আমাৰ জ্ঞান-বিজ্ঞানৰ বাট একেবাৰেই বন্ধ হৈ যাব ।

—সত্যিকৈ আমাৰ হেঁদেই অহা । কিন্তু এই ভাষেক মনত সোণক কৰি হাত সাহিত্য সন্মত হৈ যি থাকিলে দিনকদিনে আমাৰ সাহিত্যৰ অহা বহাৰ পৰা বেচি কোটীয়ে যাব ই দুখগ । আমাৰ এতিয়া কৰ্তব্য কি ? আমাৰ যিবা কি গোৱা উচিত ?—যে আমাৰ প্ৰত্যেক ইংৰাজী শিক্ষিতৰে একান্ত ইচ্ছা হ'ব লাগিব, যিবিলাক 'আইডমা', যিবিলাক জন 'আমি সুহৃদ সাহিত্যৰ হেঁদেৰ মাইস দুৰ্ব বিটনীয়াউৰ ভাষাৰ পৰা পাইছো, অতি শীঘ্ৰে সেইবিলাক আমাৰ 'ভাষাইদি' গ'ব লাগিব । আমি বিলাক শিক্ষণী-বুদ্ধিসৌহীক, তাকেই আমাৰ

টিক পিতৰ-পুৰুষ আমাৰ জাৰাৰে অৰ্থাৎ অতি সহজতে কেনেকৈ পাব পঢ়ে তাইল চকু দিব লাগিব । আমি যদি ইয়াকে লগ্য কৰি লওঁ-ইক, আক সেইমতে হাতে-কামে লাগু ৰাওঁ-ইক, অতিবাং আমাৰ ভাষা আক সাহিত্যৰ মনস হ'ব ।

আমাৰ পৰম ভাগ্য যে আমাৰ কৰ্ণালত হনুপুৰিগাৰৰ ভাষা বা অণাৰিগাৰৰ ভাষা শিকিবলৈ লিখা নাছিল । শিকিব লগাত পৰিল চহকী-ইংৰাজী ভাষা । আমি এই সাহিত্যৰ সহায়ৰে যি-সাহিত্য-সোৱান ল'ব পাৰোঁ; কাৰণ জাৰত সকলো নামজগা সাহিত্যৰ আকৰ ভাগ কিতায়েই হে এই ভাষালৈ অস্থায়্যিত নোহোৱাকৈ আছে । যদি আমি উল্লেখ টুৰ্গ-লিৰ সোৱাল পাব পাৰিছোঁ ইংৰাজী সাহিত্যৰ মাজেদিহেই, হিউগ, আনটোক'চ'চৰ সোৱাল পইছো । সেই ইংৰাজী সাহিত্য দিছেই, সেটে চক্ৰেচিতক জানো ইংৰাজীৰ সহায়ৰে, আনকি অতি ওপৰে কথা কাৰিগাম-ওতকৃতিকো বুজিবলৈ শিকিছো ইংৰাজীৰ সহায়ৰে । তাৰ পিণত অতি চহকী ইংৰাজী সাহিত্যৰ সোৱাল ল'বলৈকেই আমি ইংৰাজী সাহিত্য পঢ়িছো ।

যি যি কি মনওক, ইংৰাজী সাহিত্যৰ ছহাৰ আমাৰে উদ্ভুক্ত হোৱাত ইংৰাজী সাহিত্যৰ মাজত বহা বহুলি অমানি সহজলভ হৈ উঠিব । এইধৰেই প্ৰাণপ্ৰেমে ভাবতৰ্কত ইংৰাজী সাহিত্যৰ ছহাৰ উদ্ভাচন কৰোঁতা ৰাজা বাৰেবাৰে বাৰকে আদি কৰি ভাবতৰ্ক কৰিবলৈ সকল আমাৰ ওপৰত মনস্ত । অসমীয়া ভাষাকলা । এনে সুবিধা পাছো সুবিধা নেবিব । ইংৰাজী সাহিত্যই যিহ জিনৰ এক মাত্ৰ ছহাৰ হৈছেই থাকে আমাৰ উপৰি । আমাৰ সাহিত্যৰ বিপদ, লগে লগে আমাৰি জাতীয়তাৰ সূহ বিপদ । হাগিলে আকৌ ইংৰাজী সাহিত্যৰ সহায় নোহোৱাকৈ আমাৰ নচলে । এনে অৱস্থাৰ ইংৰাজী সাহিত্যৰ পৰা পাব পৰা পৰাৰিল লৈ আমাৰ সাহিত্য পৰিচুই কৰাই আমাৰ একান্ত কৰ্তব্য ।

(৪) **উদ্ভাচন** / **অ** :

সিমানাম অসমীয়া ভাষা বঙলাৰ গ্ৰন্থস পৰা অতিকষ্টে উদ্ধাৰ পোৱাৰ কথা বাবে অবিমিত নাই । সেইদিন খৰি অজিৎপেলে অসমীয়া সাহিত্যই কিমানখিনি গা উঠাই উঠিলে, বা উঠিব লাগিছিল বুলি আশা কৰিব পাৰি, তাৰ বিচৰ কৰা যাকক । কতা ? আমাৰ মনৰে হেঁদে বিমানলৈ হলে লাগিছিল সিমানখিনি হোৱা নাই যেন লগে । বঙলা ভাষালৈ গৈক, আনকি ঠাট লিখা বঙলা গঢ় সাহিত্যৰ জন্ম হোৱা মুঠেই এশ বছৰ হৈছে, বহিও অসমীয়াই 'কথাগীতা' 'কথাভাগল' আদি গঢ় অসমীয়া গঢ় ভাষালৈ অস্থায়্যিত হ'বৰ দিনবেশৰা অসমীয়া গঢ় সাহিত্যৰ জন্ম বুলিব নোৱাৰে । ইমান পুৰি ভাষা এটাক সিমানৰ বঙলা ভাষাই পিলাইলে কেনেকৈ প্ৰয়াস পাইছিল ? কব পাৰে বঙালী জাতি ডাঙৰ জাতি ; কিহ ইমান ডাঙৰ জাতিটোৰ ডাঙৰ ভাষাই টিপিল অসমীয়া ভাষাটোক গিলি ধৰিলে মুখ মেলি নাহিব ? এজবা জৌৰৰ পোহাৰৰ কাণত কনমান টিপুচাকি এটিব পোহাৰ প্ৰভা চিলীন হয় বুলি সকলোয়ে জানে, আক টিপু চাকিটি জৌৰ-কুৰাৰ সংশ্পৰ্ত আছিল-সাৰি কুহ অতিৰ নিমস্ৰেহে জৌৰ কুৰাৰ বিশাল পুৰত বিপন্নক লিখ । কিন্তু ডাঙৰীয়াসমূহ ! আমাৰ আক অণপ আগলৈ বাওঁহক আক । অজিব-বঙলা ভাষা সমস্ত বঙলা দেশৰ ভাষা নহয়, ই কেবল ননীয়া-শাহিৰুপ আক কৃষ্ণিতা অক্ষয় ভাষা । সৰ্বপ্ৰাণ বা ছাটপ্ৰাণৰ ভাষা হোম, চিঠিৰ ভাষাও হোমগ, কোচবিলাকৰ ভাষা বেলেগ, ঢাকৰ ভাষা বেলেগ । কিন্তু ভাষাই পেটেইবিলাক হাইতেই সৰ্বনামৰ বঙলা ভাষাকে মোৰ হুলি স্বীকৰণ কৰিছে । সেইধৰে ব্ৰহ্মপুত্ৰ হ্ৰোয়াসৰৰে পলাশ-মটি মাইল দুৰৈকে জুৰি আক বহুপ্ৰাণ জাতিবিলাকৰ কথা ভাষা আক বহুপ্ৰাণ অক্ষয় পৰি । অসমীয়া ভাষা বহুকা জনা, প্ৰাণক-মাতৃভাষা । কোচবিলাক, তিব্বতৰ ভাষাৰ লগত বঙলা ভাষাৰ বিমান সাধুত আছিল, বিচাৰি চোৱা হলে অস-

দীঘল লগতো সিদামেই সাধু পোড়া গল-
হৈতেন । কোনাঙ্গ ইমান দূর করলে আশ্বাফে
বে কোচবিহার ভাষার লগত বঙ্গভাষাইক লস-
দীঘল বে সাধু বেচি । আক আশি জানে
মান ভাষার সমস্ত বহু অসমীয়া প্রো। ছিত্র
আক চটগাঠনে ভাগি গৈ বাস কবিছিল ;
তার উপরিত সেই সেই ঠাইর ভাষার লগত
অসমীয়া ভাষার ওচর লগত বুলি আশোরেই
উল্লব কবিতো । কিন্তু কি আভিভ কথ্য,
এইবিলাক মাহুবে অসমীয়া ভাষার সাহিত্যক
ভবিবে হৈচুক অতি আদবেবে সন্যাস-শাস্তি-
পুদীয়া আক কলিকতীয়া ভাষার সাহিত্যক
সাধবি মোর বুলি ললে ।—কিহর বাবত ? পুবা
সাহিত্যর কাগলে চাই ললে নেকি ?—নহয়,
কিয়নে অসমীয়া সাহিত্যতো শব্দ, মাধব আক
কমলি সকল জিলিকি আছিল বঙ্গলা সাহিত্যতো
বিদ্যাপতি, চণ্ডীদাস আছিল । তেনেহলে ভাষার
বাবত নেকি ?—নহয়, তার কাৰণ আশি পূর্বে
দর্শাই আশিহোহেই । তেনেহলে ললে কিয় ?
কিয় অসমীয়া ভাষা সর্বজনপ্রিয় 'পদিউলার'
নহয় ? আদ্যর মনবে বঙালী জাতির পুৰুষর্ধই
ইয়াব এক মাত্র হেছু । তেবেত সকলে পুৰুষর্ধ
কবি অশ্ল পদিন ভিতবতে ভাষা কেউনিয়
রঞ্জিতা কবি সুললে, বাহুবে বঙলাভাষাক
আদ্যর নকবির নে কিয় ? অতবেত এইবে
আদ্যর পদম ভাষা বে অসমীয়া জাতিহেত
বঙলা ভাষার চমকনিত তোল লগে কোনো
প্রোবে নিম্বর অস্তিত্বটো আশিহলে কবি
আহিহে ।

পিচে ডাক্তরীয়া সকল । অস্তিত্বটো বাপি
যোহাই শব্দর কাম নহয় । আমি বে অসমীয়া
ভাষা ছিত্র কোচবিহারত প্রোচর কবির মোহা-
বিশে । ই আদ্যর মোর নহয় নে ? পৃথিবীত
অব্যোদয় ঠাই নাই বুলি জানিলোকে ঠেক
সৈছে । 'সংসারত পোকে পোতা ক্য' কৈ
আক বেছি দিন অস্তিত্ব বাবির মোহাবি ; আক
কোকে ধকাত লাগব কল্প । ওচরত বিলাপ
হওলা ভাষাই বিলিকিব লাগিছে ; বিলাপ
বুলিছে। এই কাণেই বে আভি অসমীয়া সাহি-

ত্যর তুলনাত বঙলা সাহিত্য বিশালাই । এই
বিশালতাব ওচরত আদ্যর কুস্ততাই নিম্বর
হেদ্যাব বুলি মনটো আশিহলে পা দিগবির
উঠে । কিন্তু কল্যাণে কল্যাণে কৈ থাকিলে
যে আমি অস্তিত্ব হেদ্যাব লাগিই লক্ষিত ।
চাওকচোন আদ্যর অহহা ;—পোনেই আদ্যর
লরাই দশি-পুথি হাতত ললে আমি ক'র
শি বঙলা কিতাপ হাতত লৈছে ।" [অর্থাৎ
ইংবাকী পঠিবলৈ বাকী আছে ।] কিন্তু দবা-
চলতে লরাই বসিও ৬ শানীস্রাধপ গণ্ডার
'সেনসক্মী'ক্লা দরানিকা আগচোরা' হে হাতত
লৈছে তথাপি আদ্যর মুখত আহে 'সেঙলা'
কিতাপ ।' কি ভীষণ কথ্য ! বঙলা ভাষাই
আদ্যর মনত মনে মনে এইবে ঠাই লৈছেই ।
সেইহেতই আমি কও 'বঙলা ইহুস' ।

দি যাওক । তার উপরিত বিদ্যা-উৎসবা-
ভিত আদ্যর বঙলা পুথি উপহার দিয়ার অত্যাগ,
তার নিচেত বেশর জীওরী-বোহাবী সকলর মাজত
বঙলা উপজাস আদ্যর স্কল প্রোচর, অসমীয়া
দবত বঙলা পাণ্ডির প্রোলস, অকণ-অকণীইতর
হাতত বঙলা 'সকল-মোচাক' আশি প্রোচক
কাহতে বঙলা সাহিত্যর লগত আদ্যর মনত
বনিততা । ফলত বঙলা উজাবণ, বঙলা
চাঁচর শৈলি আধির্ভাব । এসেও হুগেও সোটা
নিচর বেও । অতবেত বঙলা ভাষার পূর্
আধির্ভাব । অসমীয়া ভাই সকল ! অশোনা-
লোকে এতিয়াই কর্তব্য 'ধিব' কাব্যক । যদি
অশোনার অস্তিত্ব হেদ্যাই সন্যাসী ভাষার বিম্বর
দশনী চাব পোছে, হাত সাধুট বহি থাকেও ।
যদিহে অশোনার জাতির মঙ্গল কামনা কবে,
অশোনার সাহিত্যর মঙ্গল কামনা কবে, জাতীয়
সাহিত্যর মুগ্ধায়র আশিহলে ঈকগলত ঠেঙান
জাতি উঠি পবি লাগি যাওক । সাহিত্যর মন-
সেই হে আভ্যো মঙ্গল ।

(৫)

"কলিকতা ইউনিভার্সিটিত অসমীয়া ভাষা
ছিত্রি পদীকালোকে পাঠ্য হল । আক তল ও
সকলো ষাধর পূজাশাসিবিলাকত অসমীয়া
ভাষা চলার পদ্য আশি অশ্ল পদিন ভিতবতে

ভাষাই বর বহলকৈ উন্নতির বাটত বেগ দিবশ
বোপনিশিট লৈছে যেন বেবিলনে শোতা
সৈছে ।" এইধিনি কথ্য আশি তেব যতব
আগেবে অসমীয়া সাহিত্য কাকত এখনত ওলাই
ছিল । আমিও কও' হু, বর পুথিব কথ্য বে
অসমীয়া লরাই অসমীয়া সাহিত্য বি-বিভালগত
চর্চা কবিবৈল পাহিছে । কিন্তু আমি অসমীয়া
আদ্যক লৈল হেচুক ইমানলৈকে আশিহেই
আদ্যর কর্তব্য শেষ হল বুলি ভাবিব নোলাই ।
আদ্যর বিধিনি অসমীয়া সাহিত্যর পুথি পাঠ্য
কলে নির্যাসিত হৈছিল, ইমান দিনে তার যথেক
সকলসনি ঠে পল ভাল কিতাপ পঠিবলৈ
শোতা হলো তেতিয়া বুজিলোহেতেন যে অস-
মীয়া সাহিত্য ভাণবি সেইধিনিতে থমকি যোবা
নাই ।—উপাধট লাগিছে । বঙলা সাহিত্যর
পাঠ্য-পুথিবিনির আগত অসমীয়া পাঠ্য-পুথি
কিটি বিয় কবিলে নিম্বর বঙলা সাহিত্য পুথিব
মোবর নহয় ।

সাহিত্য প্রচার কবার এটা উচ্চ উপায়
হৈছে মাহিলি, বা পদ্যকীয়া আগচোচনী কাকত
লগোরা । ইয়ার সনান উচ্চ উপায় বোধ কর্তো
কিভালিলে আক নোলাব । ওপবত কোটা
লৈকেই সেই একে প্রেরকতে কৈছে, "চাৰিখন
কৈ সমালোচনী কাকতর প্রায় একে সমস্তত
আধির্ভাব অসমীয়ায় আধুনিক বুদ্ধীত বোধ-
কর্তো আগেরে খটা নাছিল ।" কিন্তু ভাষি
তেব যতবর মনত আশি অসমীয়া ভাষাত
চাৰিখনকৈ মাহিলি আগোচনী কাকত বেবিলনে
শোতা নই । প্রেরক-লিখকে কৈছে 'যেবর
মাহেব ভাষালৈ আগোহা আছিল ।" পিচে
কাকত অশ্ল দেশত কিয় নতালি ?

বঙলাদেশত পোনপ্রথমে কাকত চলণতে
হুয় কর্তাব কাকত 'পদিউলার' মোহোরা যেন
বেশি কাকতর গিহিহেতে তিনি কর্তাব-চাৰি কর্তাব
কাকত এটকা বেচত দি কাকত চলোহাব কথ্য
তুনিহে । কিন্তু আশি বঙলা ভাষাত দুটা-মুঠে
জাননী এবিও সচিহ্ন হুবি কর্তাব কাকত
আনথ্যেবে ঐটা-হুয় হেদ্যাব গ্রাহকে সৈতে চলি
গৈছে । আদ্যর অকো তাহানিবনর 'আনাকী'

দিনর পবাই তিনি-চাৰি কর্তাব কাকত ওলাই
আহিছে, আশিও আশি এতুধিমান গ্রাহকে
ওপবত প্রোচিত চাৰি-কর্তাব বাকীকেবে পাচিহে ।
সমস্ত শেখরাসীয় আগহর আদ্যর ভাষালৈ বেতিভ
ঠেকে স'চাকবে টানি আশিবে মোহাবোহিক,
তেতিয়ালৈকে ভাষার প্রোচত হুথিব নিচ আশ্য
কথা মিছা । গতিকে আশি বেদেইক হওক
কাকত 'পদিউলার' কর্তাব উপায় উজাবণ
কবিবই লাগিব ।

কাকত আকবরত সকলকৈ হওক, কোনো
কথ্য নাই । সক হলে ধনী-দুখীয়া সকলোপাইক
টুকি পাণ, ভালবে । মুঠেই হব লগল পাঠক
সমখ্যা সরহ । কাকত চলণতে নাগলে সেই-
টোহে বেচিকৈ মন দিব লগীয়া কথ্য । আদ্যর
আকব-প্রোচবরত কাকত যেনে হব লগে হৈছে
বসি, তেনেহলেনা পু'তবল কত ? যোব যবী
শিখাবিলাকর বাহনিতই অশ্ল পু'ত আছে ।
বি সকল বাইবে ওচরলৈ তুলি কাফত লৈ
ধাবা, সেইসকলর মনত বি মোবর কাকতত
বকা কথ্য ষাণ ধাই নগলে, তোমার কাক-
তলৈ আগহ নহবতো । সেই কাণে যিনি
পবা যার শিখা বিলাক মাহুবে কাগহ ওপজাব
পবা ইটা-বেটীক কবিব লগে । এই বিধে
আশি ইংবাক আক মাকিন জর্বেশিট বিলাকর
প্রেরক বাহনিব আদর্শ লব পাচিহে । যিবর
কাকত চলা মাহুবে কাণে উল্লিমায তা
তেওঁকিলোকে ভাল শোতা কথাহেইহে উল্লিমায,
জানকি ওকতর বাহনৈতিক বাস্ক-বিতভাযো
প্রোল ভাষাত গিহেতে বিবেবে বিচাবে শ
যিববে গিহেত মনত ষাণ ধাই পবিবে সেই-
হবে উল্লিমায ।

সাহিত্য 'পদিউলার' কর্তাব বিতীয় উপায়
হৈছে অসমীয়াই শিখালাক কথ্য 'শা'কলাদি
আকবেবে পঠিছে তাক অসমীয়া বাইবে
হাতত আদ্যর মাতৃভাষাবে দিব লাগে । বি-
হুয় উপাস্যবিলাক হুয় অসমীয়া আগহ
কবি পড় । সেইবিলাকর নিভাও অসমীয়াত
উভকই অহুদ্যাব উল্লিমায মোহাবিলে ; বিধিব
সকল জীয়া ভাবা এনেই পঠিবলৈ টান, সকল

অসমীয়ায় পণিউকাৰ্‌ সংস্কৰণ উলিয়াব পাৰিলে নিশ্চয় অসমীয়াই পঢ়িব।

তাৰ উপৰিও অসমীয়াক বিখ-সাহিত্যৰ বসু উপাধী সন্মিত্যা সন্মানেৰে বিভূষিত কৰা উচিত হৈ পৰিছে। ই সঁচা যে কিতাপে এবাৰ অস্থায়িত হওঁতেই মুনু কিতাপ মৌলিকৰ বহুখিনি হেৰুৱাই, আকৌ পোৱাই অস্থায় কুলিগে আন নিশ্চয় হেৰুৱাব। কিন্তু সম্ভৱত অসমীয়াৰ মাজত ফৰাচী, কচ, অসমীয়া জাতি চৰকাৰী ভাষাৰেণ্ডিত প্ৰাপ্তি বন্ধা মাহুৰ মাই মুশিক্তেও হয়, এনে স্থলত সেই ইংৰাজীয়ে অস্থায়িত পোৱা বিবিধ ভাষাৰ এই বিলাকৰ লগতে বিদ্যান প্ৰাৰ্থৰ সামঞ্জস্য ৰাখি অস্থায় কৰিব লাগে। "অষ্টৰেট্টৰ এড্ৰিগ্ৰন" অৰ্থাৎ উৎকৃষ্ট সংস্কৰণ মূলি বিবিধক অস্থায়িত গ্ৰহণ পোৱা যায় তেনেদৰে এই অস্থায় কৰণে সমগ্ৰ কৰি লব লাগে। উৎকৃষ্ট সংস্কৰণ আন একো নহয়; কোনো এক ভাষায়ে এনে মন গ্ৰহণ বিদ্যানপিতাক অস্থায় হৈছে তাৰ তিত্তত বিধন অস্থায়িত এইই মূল গ্ৰন্থৰ ভাব, ভাণা আৰু সাধুৰ্ণী সকলোপিনে প্ৰতিটক সামঞ্জস্য

ৰাখিব পাৰিছে সেইধৰণেই উৎকৃষ্ট বা "অষ্টৰেট্টৰ" সংস্কৰণ।

বেতিম অসমীয়া মগ্ৰৰ ভাবৰ ভ'ৰাল চৰকাৰী হয়, বেতিম অসমীয়া মাহুৰে বিখ-সাহিত্যৰ সোৱাদ মাৰু-ভাষাই বি লব পাৰিব, বেতিম অসমীয়াই জাতৰ বাতৰি অসমীয়া ভাষাৰে লব পাৰিব, কোনে কব পাৰে বেতিম এই অসমীয়াৰ মাজৰ পৰাই মাহুৰ ওলাই মানব-জগতৰ জ্ঞানৰ সীমা চোৱাই নন কথা আবিষ্কাৰ কৰিব নোৱাৰিব বুনি? যি বিনা নামেণ্ডা সাহিত্যৰ ওচৰ নচপাইকে জগতৰ নাম জগা সাহিত্যৰাৰে নোহাব লব পাৰিব, যিদিনা অসমীয়া ভাষাই অসমীয়া জাতিৰ প্ৰাণনা ধৰ্মে-বিধেৰে প্ৰচাৰ কৰিব,—এনে এদিনাখন চাৰুলে জানো অসমীয়া ভাই! আপোনাৰ প্ৰাণত হাৰিয়াণ নাই? নিশ্চয় আছে। তেনেদৰে "হ'ৰা অসমীয়া! নিজ নোপাৰিৰ হৰিক হুৰিৰি লাগাচোন সফল পাব।"

ভিক্ৰমগড়, ১-১-২২

শ্ৰীপৰেশনাথ বৰুৱা

এই গছৰ পৰা ইউকেলিপ্টাস্‌ ৰেণু তৈয়াৰ কৰিবৰ নিমিত্তে ইং ১৮৮৪ খৃ: নীপগিৰি পৰ্গত-তত এখন ডাৰৰ কাৰখানা পতা যায়। এতিয়া লাটে নাহি তাৰি ওচৰ চুৰীয়া মাথিখাবাতো সৰু সৰু কাৰখানা পতা হৈছে। নীপগিৰি পৰ্গত-তত আৰু তাৰ ওচৰৰ ঠাংৰেণ্ডত প্ৰায় ২০০০ একৰ জমিত এই গছৰ বেতি কৰা হৈছে। বেটা মাহুৰৰ সময়ত অষ্টৰাইৰ পৰা এই তৈয়াৰ আদানী বন্ধ হোৱাত, আমাৰ দেশত তৈয়াৰি তেলকে ভাণ মূল পোটেই দেশৰূি বাহাৰৰ কাৰ হৈ'ল। কিন্তু এই তৈল আৰুখিৰাত তৈয়াৰি তৈলৰ নিচিনা ভাল নহয়। "খাৰি-কলি আমাৰ দেশত বহুবি প্ৰায় ৬০০০ মোগ তেল তৈয়াৰ হয়।

এই গছ নামা প্ৰকাৰৰ। ই প্ৰায় ১০০-২০০ ফিটমান ওখ। আমাৰ ভামোণ, মাৰিকল, আদিটক বহুত ওখ। আমাৰ দেশত যি কামত শাল পাঠ বাহাৰৰ কাৰ হয়, অষ্টৰিয়াত সেই সেই কামত এই গছৰ কাঠ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এনেকি তাত জাৰ্জৰ সজা, টেদিয়াৰকাৰ তাৰৰ পুটা, বেলৰ মিলৰ আদি কামতো ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ডাৰকে পৰিচালনে দেখা যায়, এই গছ আমাৰ বহুত কাৰত লাগে। মেগেৰিাৰ বাগা বন্ধা ঠাইবোৰত ইয়াক পুতিলে ই সেই ঠাইবোৰ জন-বাৰু বোধন কৰি বেলেবিৰাৰ বীজপুৰাৰে নষ্ট কৰি পোৱাৰ। ৰাশ, জোবা, আন আদি ৪-ঠাইত ব্যৱহাৰ কৰিলে ই ব্ৰহ্মবত সেই ঠাইবোৰ কৰিলে ই উপকৰিতক বেছি অপকাৰে কৰিব কাৰণ ই এবিধ বিছ। ইতি—

বাহাৰু কৰে। সেই তেল বেট সেই গছৰে তেল নহয়। এই তেল বিশেষকৈ এই কিতিনি বিধ গছৰ পৰাও তৈয়াৰ কৰা হয়।

এই বিলাক ইউকেলিপ্টাস্‌ তৈল পানী-লগা আৰু ইনুস্‌জোকাৰ লব উপকাৰী। "ইউক" এই উপায়ে বাইণাৰ কৰা যায় ১—(১) বেতিম পানী সাত্ৰি মূৰ-কাণ জাৰি নোৱাৰা অস্থয় হয় বা ওচৰ চুৰীয়া ঠাইত ইনুস্‌জোকাৰ আৰিষ্ঠাৰ হয়, তেতিয়া "কমাল" এখনত এই তেলৰ ওচৰ টোপোমান জালি নোহোৱি লব লাগে। সেই কমালৰ পৰা (এগেলৰ দৰে) সলৰ এটি ভীৰ শোখ গাৰিৰ হয়। "কাৰেই কমাল" খন অধিবেই তীৰ শোখ নাকত সোমোৱাৰে, আৰু নাকত কৰ কৰকৈ ধৰে। ই তালুত বন্ধা পানী চুৰি লব; সেই নিমিত্তে পানীলগা নাকৰ চৌকুকৈ চকুৰ পুৰণি সকলো কিছু সময়ৰ বাবে কৰ পৰি আৰু সুখেই পাতল হয়।

(৩) জাতি শুৰৰ সময়ত ব তেঁলোমান টোৱা পানীত ৩-৪ টোপোমান (অৰুথুসাৰে) এই তেল পেলাই নি বাৰ মাগপ "মিচৌচী-ইয়াকে কৰিলে হঠাৎ ইনুস্‌জোকাৰ আঁকন কৰিব নোৱাৰে। পানী সাত্ৰিগৈ বাতি তাত দেখো-ৱাটক থাকি, বসি এইদৰে তেল খোৱা যায়, ডেইলি বাতিপুৰা চকু-নাৰুৰ পুৰণি নোহোৱা হয়, মুৰটী পাতল পৰিব, মুঠতে পানী-লগা সকলো পৰি গাটো জৰুখীয়া হয়।

ইউকেলিপ্টাস্‌ তৈল বাহাৰু কৰতে সলৰ সাহাযন হ'ব লাগে। বেছি মজাৰে বাহাৰু কৰিলে ই উপকৰিতক বেছি অপকাৰে কৰিব কাৰণ ই এবিধ বিছ। ইতি—

ইউকেলিপ্টাস্‌ ।

আদি অলপ পানী-লগা অস্থয় হলেই পায়-শীয়া চৰা মাহুৰেৰে নিছালল (Smelling Salt) আৰু বেণা-পয়া জনা ভজশোক সকলে ইউকেলিপ্টাস্‌ তৈল (Oil of Eucalyptus) ব্যৱহাৰ কৰেইক।

ইউকেলিপ্টাস্‌ এবিধ জীৱজন্তু যুক্ত তৈল। ইয়াকে বহুততে হুতে পোৱা নহায়, বিশেষকৈ কেৰিকাল মাথাসিগাৰতহে পোৱা যায়। ই এবিধ গছৰ বিলাক নিগাস (আৰক)। আমাৰে এই গছ আমাৰ দেশত নাছিল। আমাৰ কবি, শালগোম প্ৰভৃতি পাৰু-পাটলিৰেবৰ স্তি এনেকৈ বিবৰণ পৰা আমাৰ দেশলৈ

আদানী হয়, সেইদৰে ইংৰাজবোৰে এই ইউকেলিপ্টাস্‌ গছকো আমাৰ দেশলৈ আদানলী কৰি আনে। ইয়াৰ আদি অস্থায় অস্থায়ীয়া মৰাণে; কিন্তু আজিকালি বহুতা ইংৰাজবোৰৰ সময়ত ই গোটেই পুৰিলী বিয়াপি পৰিছে। আমাৰ দেশত প্ৰথমতে টটকামত, চাহাৰপুৰ, কল্মা আদি অস্থয়-নিভাৰত ইয়াৰ পৰীক্ষা কৰি চোৱা হয়। প্ৰথম পৰীক্ষাত মূল খোজাত আজিকালি প্ৰায় সকলো জৰুৰ বিভাগতে এই গছৰ বেতিৰ পৰীক্ষা চলিব ধৰিছে। এনেকি আজিকালি ডাৰৰ ডাৰৰ বনী অস্থায়কৰ অস্থায় বাগিচাখাতো ই খোজা পাব ধৰিছে।

বৰুৱা পুৰণি-মাল-লিখ।

নবাই-কতুয়া ।

মই ইতিপূৰ্বেই কৈছি নাপিত-কামত মোৰ সুদৃশি কঢ়ি নোহোৱা হ'ল। কিন্তু সেই বুলি নাপিতালি ব্যৱসায়টো বশু কৰে এৰি দিবলৈ মোৰ সাহ নহ'ল। কিহনো পুৰনি ব্যৱসায় এৰি এটা নতুন ব্যৱসায়ত ধৰা বে কিমান টান দেখোঁতে মই বুজিবলৈ আৰু বাকী নাই। ব্যৱহাৰ কৰা দেখিবলৈ কামটো যেনে কি দিলা হ'ক, তাতে কামে কৰিবলৈ গলে তাকে মাহুহে কৰিব নোহোৱা হ'ল। লোকৰ ডাঙি খুৰাওলৈ গৈ আৰু খুৰ ধৰাবলৈ গৈ সেইটো মই বেচ বুজিব পাৰিছিলোঁ। "অভ্যাসৰ নৰ কৰ্মপথে কৰে পৰ" যাব বি কামত অভ্যাস এম, এ, পাচ কৰিলেও অভ্যাস নাথাকিলে বেতহুত এটাকে জোলাবলৈ অক্ষম হয়। অভ্যাসেই সকলো। অভ্যাস পাৰ্শ্বতাগিৰ (professional skill) অগত নহ'না মাহুহৰ অগ্ৰাণ্টিভ্যৰ (layman's unskilled energy) সোৱানো মুগ্য নাই। পীযাত পোনাই গজাল মাৰিব জনা মাহুহক "নিৰী" আৰু কলপাউতাৰক "জুৰু" মাহুহে পাবোতে বোলে নে? এম এমুৰ মাৰিহে শ্বেকুৰীয়ে মাৰ্ছাৰথ হ'লে। এম বাসীক যদৰ হ'লে পঠাবৰ পাচতহে চিকিৎসা ব্যৱসায়ীৰ বাবে "বেৰ" যোগানৰ যোগ্যতা আছে। কিমান "বেৰকৰকা" বেলাগাব যোগ্যতা লাভ হ'ল সেইটো বাহীৰ সম্পাদক ডাঙৰীয়াই হে ক'ব পাৰিব হ'বহা। কিমান ছাত্ৰৰ ইংকাল পৰ্য্যকাল নহি কৰিবৰ পাচত শিক্ষকৰ যোগ্যতা লাভ কৰিব পাৰি সেই কথা চানেকা বিকুপৰ্মা যাতিনুনি মুনি নাইবা আশাৰ আৰ্জিকালিৰ শিক্ষা মৰীক হুৰিব পৰায়েইহেন ভাল আছিল।

নি বি কি নহক, এইবোৰ লাভ পাঁচ ভাবি মই যোৰ নাপিতালি ব্যৱসায়টো বশু কৰে এৰি নিদিিলে। ব্যৱসায়টো এৰিব পৰা নহ'ল বেজিা, তাত লেপেতৰূক লাগি বেখাকি তাৰ পৰ্য্যকাল উচিত কৰাটোকে ধিৰ কৰিলে। মই হুৰিবা-জলক ঠাইত সৰুক বে.কাম নৰ এটি কলাই,

তাত মোৰ নাপিতালিৰ সো.কাম এখন থাকিলে। আৰু মৰ্ম্মাৰি বি কেইটামান নাপিত বাৰি মোৰ ব্যৱসায়টো অলপ বহুলাই পেশালোঁ। মোৰ সো.কামত মই নানা একাৰ্থে চুলি-কেঁকোৰা-কৰা তেল চা-বিৰ-পৰা মুগা, ডাঙি, গৌক, চুলি ইত্যাদিৰ কামানী কৰিলে। আৰু সো.কাম এখন চকী মেজ ইত্যাদিৰে এনেদৰে সজাই পৰাই বন্দে। যে চুলি খুৰাবৰ মন নোহোৱা মাহুহৰো চুলি খুৰাবৰ মন যোগা হ'ল। মোৰ খুৰ লাভ হ'লে চুলি ধৰিলে। মই মুখৰ গঢ় চাই মুখৰ লগত মিলাই ডাঙি চুলি কাটি দিব পাৰোঁ। দেখেদি মাহুহৰ চেহেৰে বহুত উন্নত হ'লে; আৰু সেইধাৰে মাহুহে মোৰ হতুৱা সৰহ পঢ়া খৰচ কৰিও ডাঙি চুলি কটাৰলৈ ভাল পোৱা হ'ল। Aesthetic culture নৰুকা বাবে সাধাৰণ নাপিতবিলাকে মোৰ ধৰে মুখৰ গঢ়ৰ লগত মিলাই ডাঙি চুলি কাটিব নোহোৱে। এইবিনিতে মোৰ বিশেষৰ। বিশাভ, আবেৰিকা আৰু জাৰ্মৰ পৰা নানা নতুন নতুন "ফেচন" জানি মই দেশী মাহুহবিলাকৰ মাজত এৰি দিলে। বাগিছাৰ চাৰাৰ সকলে গোটী মৰা কুৰীৰ মুখত নেশাশিলনী ছাটৰ ডাঙি গৌক হাঁহি সানবিৰ নোৱাৰা হ'ল। ডাঙি গৌকৰ নতুন ফেচনৰ ছবিখোৰ চাবলৈ চাৰাৰ সকলো বুঢ়াই সো.কামলৈ আহিবলৈ বাধা হ'ল। তাতুৱীয়া-সকলে, চা-বিয়া ডাঙি চুলি বিচাৰি, মোৰ সো.কামলৈ গলে কৰা নহ'লা হ'ল। পৰামুখা বুঢ়াই ফেচনৰ ছবিখোৰা লভিবৰ অৰ্থে "কলপ" বিচাৰি মোৰ সো.কামলৈ নহৈ নোৱাৰা হ'ল। স্থলীয়া লৰাই মুখা বিচাৰি মোৰ সো.কামত পুৱা গঢ়ি যো.সো.মই যো.বা হ'ল। মই স'চাকলে এজন প্ৰখ্যাত Indian Hair dresser হৈ পৰিলে। এতিয়াহে মোৰ বি, এ, পাচ কৰা সাৰ্বক হ'ল। মোৰ ধন এতিয়া লোক খোৱা হ'ল আৰু হুগ কলেজবিলাকত মাখন Head অৰ training হয়। কিন্তু জীৱনত সামল্য লভিব

পু.জিলে Head আৰু Hand উভয়ে training হোৱা অভ্যাস। আৰু পূৰ্ণ মহুহাৰ লুভিৰ বুজিলে Head, Hand আৰু Heart তিনি-খটা educated হোৱা আবশ্যক। অকল Head অৰ্থাৎ বুদ্ধিবৃত্তিৰ উন্নতি সাধন কৰিলেই নহ'ব। বুদ্ধিৰ দেখুই দিয়া বাটে চলিব পৰিবৰ নিমিত্তে Hand-অৰ্থাৎ হাতে কামে কাম কৰিব পৰা শক্তিৰ উন্নতি সাধন কৰিব লাগে। মগাৰু বটাই উদ্ভূতপুত্ৰৰ ওপৰত মগা সফাৰ plan এটা কৰিব পাবিলেই যথেষ্ট উন্নত। সেই plan মতে হাতে কামে কাম কৰি বহুত শক্তিৰ পৰা শক্তিও থাকিব লাগে। সাৰ্বোপৰি Heart অৰ্থাৎ মনোভাৱবিলাকিত ওপৰ বিকাশ সাধন কৰা একো

আবশ্যক। সদৰীয়া এম, এ, এজনকৈয়ে সমুহৰ চেং এজন লক্ষণে শ্ৰেষ্ঠ। আশাৰ শিক্ষাৰ বিয়াকত Head, Hand আৰু Heart তিনি-খটাৰে তিতবৃত্ত সামাজিক বন্ধা কৰি তিনিখটা উন্নত সাধন কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা হয় নে? নিৰ্দ্ধাৰিতৰ বাবে ছাত্ৰক পাঠন কৰা হয় নে? কিবা মৰ্ম্মা-খৰ্ধৰ বিকাশ সাধনৰ নিমিত্তে আশাৰ শিক্ষাৰবিলাকত কোনো পোহনীয়া বস্তু যোগা হয় নে? হুগ কলেজবিলাকত Hand অৰ education অৰ বাবে কোনো ব্যৱস্থা নহ'ল হলে মোৰ লেখিা বি-এৰ বোধ কৰোঁ। একে অৱস্থা নহায়েইহেন।

শ্ৰীজামাবৰ জগতী।

প্ৰাক্ত-তাত্ত্বিক ।

(১)
প্ৰভতবৰ বেলা বহাই ভাঙিছোঁ বিবিধ পিঠা, খাই বোতা অসমীয়া, মগাই যোগা নিটা।
সুৰণি পুথিৰ পিঠাভৰি,
খনি কৈটোঁ উন্নত ভবি,
মিলাই দিছোঁ ভিন-মিটে, ধালে পাপা কুঁচি,
এবাৰ তৰ বাগী লাগিলে নোখাবা যাব উঠি।

(২)
মি বি বিয়াৰ তথা একো বিচাৰি পাবলৈ নাৰি,
তাৰো উপায় কৰিছোঁ নিজে পাৰ-ভাগত চাই।
ধোৱাতাচত কিমান পুথি,
চোৱাচাম সোৱা তহে উঠি,

নিজে লিখি সজাই খোৱোঁ সুৰণি লিখকৰ নামে,
কেনে কৰিব। চলাম মোৰ নাও পনীয়ৰে বয়ে।

(৩)
নতুন কৰি পুৰণিক চলাম কৰি খুঁত নাইকিগ,

গাতক সজাই যেনেকৈ দিয়ে লাগে কে হুটা বিয়া।
কাৰ ধৰত আছে পটা,
আছে কি ভাত আঁক-বাঁক কটা,
ব-কীৰ লগত পিনীত কৰি পৈছোঁ তাৰো গম,
প্ৰভতবৰ গুজা মজাই, নহওঁ জানিয়া কম।

(৪)
প্ৰভতবৰ প্ৰেতকাৰী সকলো থৈছে। কৰি,
কত কথা বাহিৰ কৈছে লাগেনে আঁচি-ভবি ?
খকাত দিছোঁ নতুন বা
নৰুপাতো মাৰিছোঁ চং
হুটা এটা মনুমা মিওঁ তাতোই বুজি লোৱা ?
প্ৰভতাত্ত্বিক হ'লেনে নহওঁ নিজেই বিচাৰি কোৱা।

(৫)
নিউটনে মাধাকৰণ পোনতে উলিহাই দিলে,
ভাৱমাত্ৰাৰ মতো দেখিছোঁ। তেওঁৰ লগতেই মিলে।
নিউটনৰ তথা শক্তি,
ছাৰ্বকাজীৰাই ধলে শিবি,

এদের দৈর্ঘ্য আলাদা করা, কবিরাই উদ্ভাবন করে,
কালিদাসের নাটক শিল্পের চেক-পীচের গতি এই ।

(৪)

‘জ্যেপুত্রিন’ বেধি কুন্দের শৌছিল পুষ্পক বধন গতি
ভীম হৌছিল ভয়ানক বনো “চেণ্ডের ডাণেশ” কবি।
কলিকতায় বাগান বাড়ী,
বেধি বশিষ্ঠই হামবায় কাঁচি,
সন্ধ্যাতল আশ্রম পাতি অকরুতীরে গৈ,
আজবির দিন কটাইছিল তাতৈ ‘হাশেদা-
মুটো’ লৈ,

(৭)

শব্দর গৌছিল পশ্চিমলৈ চবির পুবিয়ৈ কয়,
উল্লাইয়াইল বৈকম ধর্ম সীত-পদ অভিনয় ।
ইহাতে পাবা সোপাই কথা,
মধুপূর্বক সজ্জার কথা,
পশ্চিম মানে যে কলিকতা, তাত জো সংশয় নাই
বুঁচিছিল তাতৈ “ষ্টার-মিনার্জা” দিনে। “বিয়েটর”
চাই ।

(৮)

দিনে দিনে থিয়েটার চার্ত্তে মনত বন সীত স্বর
কুক্ক-সীতার অভিনয় বেধি প্রেমত যুবি গল সুব ।
যুবি আছি ডাঙনা পাতি,
গোটেই বেলনর পেশালে ছাতি,
বৈকম ধর্ম প্রচার কবিলে বেল-আগারের যুবি,
এতেক শব্দর সকলো কার্যকর “ষ্টার-মিনার্জা”
চবি ।

(৯)

তার পিচত গ্রাসুন করিব সীতারলিন পতি
শব্দ-মাথের বচিলে সীত অলপ লবচ কবি ।
‘গেটেল বিলর’ কথা শুনি,
শব্দসহয়ে মনতৈ জদি,
কোচ টিগারার লগত থিলে ভতিয়া ভীয়েকর
বিয়া,
তাকে দেখিয়েই হল মাহুববোব জাত-সুদ-নাই
কিয়া ।

(১০)

আছা গাঝিব অসহযোগ আন্দোলনের কলত,
কবিলে তেওঁ আর্ধ্য-অনার্য্য সকলো জাতের তকত ।
কাঠম ঝঁকত হুতা পকাই,
সেইতে হুৎলা তাগোব বেরোই,
অসহযোগের কোম্প পাতাছিল ঊতীকুড়িলৈ গৈ,
কিমান কথা পাশা-এতিয়া চোবীচোন ধরিয়াপটৈ ।

(১১)

কলিকতাত জমতীর বাত্রো-অভিনয় চাই,
শিল্পগাবব জয়মতীরে এধিলে নবর কার ।
বাল্পপুতনাত মৈদম হল,
সেইহে নাম জয়পুর বণ,
বুড়ীর এনে মূল্যবান কথা জানিছিল কোনে
বাক ?
কোরাঁচোন এতিয়া মোতকৈ বিজ্ঞ আছেনে
কোনোবা আক ?

(১২)

পশ্চিমীয়াই ভাবতপসীক ইন্ডিয়ান মিছে নাম,
বেঁড় ইন্ডিয়ান আমেরিকার অসভ্য জাতির নাম ।
হুতোবে মিলব এনে চিন,
বেধি কোনে মুলিব ভিন,
নিশ্চয় কিবা ভিত্তব সখক হুয়োটা জাতির আছে,
গনি-পিটিকি মোগোরা বধি ধুঁবিবা আনাক পাড়ে ।

(১৩)

হুয়োটা জাতির কাণেবে শুনে, যু-বেবে সৈতে বার,
নাকেরে লয় পোছ, আক চকুবে দেখা পায় ।
হাতেরে ধবে, ভবিরে লবে,
কাণ-মুবে অলঙ্কার জাবে,
নাশালে মাগে পেটত জোক, শুলেই টোপনি আছে
পানী-মাগিলে হুয়োটা জাতিরই কুহর ৷ কাহে ।

(১৪)

আক কিমান সেবিবা মিল মটৈ গনি চালে,
হুয়োবে বুব ডিঙ্কির ওপবত ভবিহাণ তলর ফালে ।
বুড়া-মেথাই পাতে মেল,
লবাই ইহাে খুল-পেল,

কেহুয়াই কাশে তেবী তেবী, তেবীই পাতে বিয়া,
হুয়ো জাতিরে ময়া মাহুর খেপা নাইকিয়া জীয়া ।

(১৫)

ভাবতবানী যে আমেরিকার বেঁড় ইন্ডিয়ানর বংশ,
কাঁবাব মনত আছেনে বাক কিবা সম্ভবর অলপ ।

প্রায়তবর এনে মোতাঙ্ক,
আছে ভবি মের গোটেই গুণপাক;
বিকরে লাগে তাকেই পাবা, নাই অলপো ভব,
মনত বাঁহিরা আটাইতকৈ ডাঙ্গর প্রায়তাবিক এই ।
“বহুকণী ।”

(৭১২-ময় ১৯৪৯)

মধুপূর্বক ।

পূর্ণানন্দ বুড়া গোহীয়ে যোবংটিত কোঁঠ
মারি মোহাম্মদীয়াইতক নগর সোমোব মোহাবায়েক
ভোগলৈ নৈ । যারা মি বাঁচিছিল । তেতিয়া
চাঁত মাহ— লকণো ধবা ।
বাঁহিরা বুবি থকা বাটবোবের খ্যালি পাই
পোহালি মেলিলত মোহাম্মদীয়াইতে ছেগে বুজি,
বুড়া-গোহীইর কোঁঠ আঙরি ধরিলেহি । এনেইক
পোছব দিন আছিল । বাঁহিবর পবা অনা-নিগা
করিব মোহাবাজ, কোঁঠর ভিতরত থকা বুড়া-
গোহীইর মাহুহবিলাকর ভাত-পানী বাড়িগৈল
খরি আক বাঁহ কাঠর পুরালি গবিলত বুড়া
গোহীয়ে মোহাম্মদীয়াইতক খেদিমটৈ উপায়
নেশাই ব্রাহ্মণ পূজারী সকলক ভোগ চবাই মিঠে
নৈক পূজা বিবটৈ আবেশ করিলে । সাংকিক
পূজারীর তলাত-চিহ্নেবে উৎসর্গ করা ভোগ-
মাহ-চাউগতে সত্ত্বই হৈ দিছে নৈ মোহোল-
টিকা হৈ বাড়ি আছি মোহাম্মদীয়াইতর মাহো-
ভেঁটি-পর্যন্ত ছবি থকা ঘব-বাঁহিবোর উটাই-
বুয়াই লৈ গল আক কোঁঠর ভিতরত পেটে-
কঁকালে লাগি থকা বুড়াগোহীইর মাহুহবিলাকে
জাত-পানী মিছাই-পকাই খাওলে পর্ত্তাকার
অনি অসংখ্য বাঁহ-কাঠো পেলাই দিলেহি ।
ভোগ মি, মিঠে নৈক বাঁহিবার ধবে ফেন-
ফেঁটাকারে বড়োরা বাবে তেতিয়াবর পরা মিঠে
নৈব নাম ভোগ হৈ হল ।

ভোগ হৈ নৈ উজনিব ইহাবো নৈত কৈ
ধাম— মাহুহ-গুহুহ প্রায়েই নামি পাব হই । কিঙ্ক,
ইহাব এনে কালিকা— কালিকা কালিকা
ভাবে আক কর— যে কেতিয়াবা কোনো
মাহুহে ইহাবর পবা সিপারিলৈ যোগেতে যুবি
আহিম বুনি নামি পাব হৈ হৈ, সিপার
পায়েই দেখে যে চকু-পচারতে পানী বাঁহি
আছি পাবর নামি হলহি । তেতিয়া, পাব হৈ
খোলা মাহুহ নামি আহক ছাৰি, নৈব সাপব
মেগব-ছিগা সোঁত বেধি নাঙ ভুবেবেগ পাব
হবলৈ ভর করে । অস্বকতে বাধ, অস্বকতে
দ গোরা গতি সেবি নৈ ধনক মাহুহে বাঁহি
যোগে আক কালিকা লগা বুনি কর ।

“বর্গীয় হেমন্তকর বকরা বয়সীরা হৈও বাজ-
নীতি বিষয়ে কতাত Radical (উগ্রপন্থী)
আছিল ।” পবাবীন ভাবতবানীয়ে
হেমন্তকর বকরা কতিগারা, কববাত, নিজর
আয়-সন্ধান কটুই বাঁহি, বলর
জাতির কোনো-কোনো উন্মত্তত বা-পোরা
যিয়ার পর অহুহাবত বিবি-কহুয়ারী ভবি
বিয়া দেখিলে তেওঁ, তেওঁর সেই শুণ শগাছিল ।
তার প্রমাণ তেওঁর বাবাই সম্পাদিত “আসাম
মিউচবর” এই টোকা হৈ—
“কলিকতাত শ্যাম নামেবে এনে বাধ-

• ষ্টার-মিনার্জা, সীতারলি, গেটেল বিল আক অসহযোগ আন্দোলনর বঙ্গ কিমান ?—টীকাধর ।

• আনব মনত থাকিলেও “সীতচরিত্রের” শিল্পকর নিশ্চয় সন্দেহ নাই ।—টীকাধর ।

বাঁহী ডিষ্ট্রিক্ট স্কুলবিটোকেটে আছে, তেওঁর আগত শ্রোতা পিছিয়ে তেওঁর চকু হুটে। অক্ষপত্র, বসেবন্দন বসোপাখায় নামের সেই আশীচর কেমনা! এখানে বর্ধলো আনিবিলে চাহাবর ভচকলৈ বায়; কেবাবীজনব হুঁচগা-ক্রমে তেওঁর ভবিত জোতা ছাঙ্গিল, চাহাব অধাপকমর চকুত পলিল; বসেশ বাঁক জোতা ধরাবনৈ অপেশ দিলে, কিন্তু তেওঁ প্রকৃত ব্রাহ্মণর ধবে চাহাবর অপেশ পালিখৈ অসম্মত হল। প্রভুর আত্মা নমনা বাবে ম্যুগ্ধে বসেশ বাবুর এমাহর ধর্মহা জবিননা করিলে। বসেশ বাবুরে ডিপুটি কমিশনার ভচকলৈ চ্যাম চাহাবে তেওঁক বেনেটেক বারহাৰ করিলে তাক কাঁই আবেদন কবে, ডিপুটি কমিশনার জো আনি নহয়, সেই বংশরে; পুঁজিকই আবেদন নামহুত হল। পাচত, গড়-গতি বেয়া বেশি বসেশ বাবুরে বিয়ম পরিভাগ কহিলে। বসেশ বাবুরে আবেদ্যচিত আয়-পোঁবই দেখি আমি সন্তোষ পাইছো।"

আনল বাম ডেকিয়াল ফুন্ডে লিখা 'A few remarks on the Assamese language & on Vernacular education in Assam' বঙ্গো শব্দ কিতাপখনিত আছে, কেতিয়া লিখা হয়? "The whole of the Bible was translated & published in the Assamese language by the Serampore missionaries with the aid of Atmaram sharma, an Assamese pundit in the year 1813. A second edition was issued from the Serampore press in 1833" অর্থাৎ ১৮১৩ চনতে আত্মরাম শর্মা হাৰাই পোটেইখন ইংৰাজী-বহিলৈ ভলোৱাই শ্রীৰাম-পুৰ মিত্তনবীৰিগাকে প্রকাশ কৰে আৰু শ্রীৰাম মিত্তন প্ৰেছৰ পৰাই ১৮৩৩ চনত তাৰ দ্বিতীয় সংস্কৰণ হয়। অনবৰ বুৰঞ্জীত পণ্ডিত পুনৰ্নয় জীৱত হেন্দক গোবানীয়ে তেওঁৰত

অনুধৰন "অসমীয়া ভাষা"ৰ বচন-বক্তা-ভক্তিবিধেৰ "শ্রীৰামপুৰ পাহৰি চাহাব সৰুমে... কমিশনা-বৰৰ পৰা এখন আত্মবাম শৰ্মা নামেৰে অসমীয়া পণ্ডিতক শ্রীৰামপুৰলৈ নিয়াই তেওঁৰ হতুৱাই পোটেইখন বাঁহিলৈ পুৰি অসমীয়া ভাষালৈ তলাই ১৮১৩ চনত ছপা কৰি হাবিলগৈ।" এতিয়া, আকৌ চাওক, ১৮৮৬ চনৰ আসাম বেণটি মিত্তনৰ জুবিলী কনগ্ৰাংকত হোৱাৰও এ, কে, প্ৰেণীয়ে অসমীয়া-বাঁহিবৰ কথা কি কৈছিল, চৌকা শীঘ্ৰণ হোৱাৰ ততত তাৰে অসমীয়া-ভাষনীকে দিয়া হল:— "অসমীয়া ভাষিক প্ৰেট্টেই বাঁহিলৈ পুঁখিন দান কৰাৰ অভিপ্ৰায় আগত "আনাম-বেণটি মিত্তন" স্থাপিত হোৱাৰ পুঁজিই, শ্রীৰামপুৰ মিত্তনৰ ডাকৰ কেবীয়ে (Dr. Carey) ভাবকৰণৰ সহযোগে ভাষাত বাঁহিলৈ পুঁখিন তৰ্জমা কৰি উল-ৰাইলৈ সাকল কৰি এখন হুঁচী-পৰ আঁউতে। তত তেওঁ অসমীয়া ভাষালৈও ঠাই বৈছিল। সেই অনুসৰি, ১৮১৩ চনতে অসমীয়া ভাষালৈ বাঁহিলৈ ভাঙিবলৈ হাতত লোৱা হয়। নিউ টেষ্টামেণ্ট বা নতুন নিয়ম গুৰুত তৰ্জমা অন্ত হয় ১৮১৩ চনত আৰু ১৮৩৩ চনত পোটেইখন বাঁহিবলৈ তৰ্জমা ৰতম কৰি ছগাই উলিয়া হয়। কিন্তু, ডাকৰ কেবীয়ে অসমীয়া ভাষা নজনা গুণে, আৰু ভাষনীৰ সমস্ত কৰ এখন অসমীয়া পণ্ডিত হাতত গভাই দিয়া বাবে ইয়াৰ ভাষা সন্তুতীয়া হল; সেই দেখি এই ভাষনী ভাগ নহল। পাচত, ডাকৰ ব্ৰাউন, হোয়াট্টৰ, মিৰিগেলিট মাৰগ্ৰেণ, ডাকৰ বাওঁ আৰু এই, কে, পণীয়ে ইয়াক শুধ আৰু বকলা অসমীয়াগৈ ভাঙ্গিলে।" New Testament অৰু হেতিয়া বিস্তীৰিত ভাষাপন হয় হেতিয়া ইয়াৰ প্রকাশক ছাঙ্গিল দগৰাই গাহৰি মূৰ চাহাব। কিতাপখন কমি-কতাৰ বেণটি মিত্তন প্ৰেছত ছপাওঁতে তাৰ আৰি কাকত চাৰলৈ কনিচকতাৰ অ, ভা, জ, সা, সত্ৰৰ সম্পাদক শ্রীমুতবমাকৰ বৰকাকতী বি, এল, আৰু কেইবাঘনো সত্যক তাৰ দিয়া হ'ল। তেওঁক সৰল বহুত বেণা-খি আৰু

তৰ হুঁচ কৰি তাত থকা বিস্তৰ বৰ্ণনামাস আৰু শব্দ কোঁটনীৰ জুগাবাৰ গুচালে। চাৰলৈ গলে, কনিচকতাৰ অ, ভা, জ, সা সত্ৰও কাঁইবেগ প্রকাশক হোৱা ছাঙ্গিল। কোনোইই সৰ্পী-অনব অসমীয়া ভাষাৰ বুৰঞ্জী লিখ-বুঁহিহে

অসমীয়া বাঁহিবৰ প্রকাশ কৰাৰ শক উৰেণ-কৰা হল। কাৰন, বুৰঞ্জী বাঁহিৰে লক ভাবিবৰি আৰম্ভকতা আইন ঠাইত নহয় হুঁহিলে- "হুঁহি"

[বুৰঞ্জী নক্সা]

মংগ্ৰহ ।

এখন ধৰ্মতত্ত্ব দৰ্শনিত পণ্ডিতৰে সৈতে কৰীয়াৰ কথাৰ প্রসঙ্গ, পণ্ডিত কৰীয়াৰ হুঁহিলে, "যাক প্ৰেৰি হি তুমি শমনা কৰিবা তাৰ বন্ধন কি? তেওঁ ক'ত থাকে? তেওঁৰ "প্ৰশ্নৰ কোনে?" কৰীয়াই উত্তৰ দিলে— তেওঁ কোনো এখন ঠাইত আছে, এই দৰে তাহিলে জু হব। যদি কওঁ, তেওঁ এনে নহৰ তেনেহে, কেস্তে জু হব। তেওঁ কোনে-জুয়া সেইটো মই কখাবে কোনেইক বুঝাম? এইটো বৰ গভীৰ কথা। যদি মই কওঁ, তেওঁ ভিতৰত আছে, তেহে বাঁহিৰ বিখণ্ডাৰ লাগত মৰি যাব। যেনেইক যদি কোনো তিক্তকতা তাঁহি গিবীয়েক চিনি নোহোৱে, তেহে সেই তিক্ততাৰ আৰু লাভ বাঁহিব ঠাই নাইকিয়া হব; যেনেইক যদি তেওঁ কয় যে এই বাঁহিৰ বিখণ্ডাত মই নাই, তেহেহেই ইমান ডাঙৰ বিবাত তন্মাত এপকতো কোন লাগবে জীয়াই থাকে? যদি কওঁ, তেওঁ বাঁহিত আছে, তেহে মোৰ অন্তৰাই লাগত মূ ভাঙিব নোৱাৰা হব, আৰু সেইটো মিছা জাতি হ'ব। বাঁহিৰ ভিতৰ ভট্টকো তেওঁ নিবন্তৰ কৰি এক কৰিহে। বাঁহিৰ আৰু অন্বৰ, কেতেন আৰু সচেনত তেওঁৰ পাবপীঠ। তেওঁ দৃষ্ট, এই কথা কব নোহোৱে, আকৌ তেওঁ অপ্রকাশিত এই কথাও কব নোহোৱে। তেওঁ অপ্রকাশিতো অপ্রকাশে। কখাবে এইটো বুজাই কব নোবাৰি। বাঁহিৰ আচাৰ-অভ্যাস

ভিতৰত তেওঁক নাপাওঁ এইটো কব নোহোৱে। কখাব পাওঁ, সেইটোও কব নোহোৱে। পানীৰে পূৰ কখাব এটা পানীত বুজাই থৈহোৱা, তাৰি বাঁহিবতো পানী ভিতৰতো পানী। সেই ধৰে তেওঁৰ অন্তৰ আৰু বাঁহিৰ আৰে। তেওঁ বাঁহিৰ ভিতৰ হুই ঠাই পূৰ কৰি আছে, সেইকৈই তেওঁক বুজীয়েক নাকামে। তেওঁ বিখৰ আত্মা, বিখৰ কীৰনেশৰ, সেই সেই তেওঁৰ নাম নাই। যদি কোনোৱে তেওঁৰ নাম ধিৰে তেহে তেওঁ আনৰ পৰা হুকীয়া হৈ যাব। বাহুৰে নাম ধি জানকহে মাতে, মিলক সেই ধৰে নামাতে। যেনেইক তিক্ততাই বাঁহীৰ নাম নাকাহে। কাৰন নাম কাচিলে বাঁহী শীৰ পৰা হুকীয়া হৈ পৰে; কিন্তু শ্রী আৰু বামী বাতৰিকতে এক, সেই বাবে শ্রীৰে বাঁহীৰ নাম নাকাহে। তেওঁ বিখৰাৰ; বিখৰি যদি তেওঁৰ নাম কাহে, তেহে বিখ তেওঁৰ পৰা পূৰক হৈ পৰে। পণ্ডিত কৰীয়াৰ কলে, আশুনি এই তৰ্জাত প্ৰত্যক কৰিহে হেতিয়া, কিয় সকলোৰে আগত এইটো প্ৰচাৰ নকৰে? কৰীয়াই উত্তৰ দিলে এই ডাঙৰ ধৰ্ম-প্ৰচাৰ মোৰ কাম নহয়। পানীৰ কলহ এটা হাতত লৈ সৰু-হোকে "পানী খোৱা পানী খোৱা" বুলি যোগেটা কহাৰে। উপকাৰ কৰা নহয়। আৰু এই ধৰে পানী পিছাই হুঁহিবৰ সকলোই। কি? প্ৰত্যেক অতন্ত অনৰ মনৰ লাণৰ।

যি দিনা পৰমাচাৰ্য নিমিত্তে তুম্বা আগ্রহ হব, সেই দিনা সকলোৰে নিজৰ ভিতৰত যি অস্বস্ত বন আছে সিগাগত সেই পানী পিৰাই লাগিব। তুম্বা আগ্রহ কৰা, তুম্বৰত তুম্বা আগ্রহ কৰা। যি দিনা প্ৰেম আগ্রহ হব, সেই দিনা আধুনি তুম্বা আহিব। এই প্ৰেম যি দিনা আগ্রহ হব, সেই দিনা বৈবাগ্য আহিব; অৰ্থসংসাৰৰ প্ৰতি যি বিৰাগ, বিদ্ভাৰ নামান্তৰ, সেইটো নাহে। সংসাৰৰ মাজত প্ৰেম, পূৰ্ব হৈ থাকিব লাগিব। সংসাৰ মোৰ পোষণীয় ধৰ্ম, ব্ৰহ্মদান মোৰ স্বামীৰ ধৰ্ম। স্বামীৰ ধৰ্মক ভাল পাব লাগিব বুলি যে বোগাইৰ ধৰ্মৰ প্ৰতি বিৰোধ জন্মাব লাগিব এনে নহয়। এই সংসাৰতে তেওঁক জানিব পাৰিহে। শিবিয়কৰ বহুতল নগলে বেনেটক তিক্ততাৰ জীৱন সাৰ্ধত নহয়, তেনেটো পৰমাচাৰ্য নামানিলে জীৱাচাৰ বোমো সাৰ্কতাই নহয়। যি দিনা স্বামীক চিনিবোঁ সেই দিনাই বোগাইৰ ধৰ্মৰ সকলো আকৰ্ষণ সহজতে ছিগি গল— বিৰোধৰ পৰা নহয়, জগৰ পৰা নহয়, মাথোন প্ৰেমৰ বনৰ পৰা। এই প্ৰেমক আগ্রহ কৰা। এই প্ৰেমৰ বলতে বালিনাক মাক হ'ল। এটা সৰু ছোৱালীকে, বিস্কাতা গাগো-তেই শোৱে, আজি মাক হৈ বাত ৰূপতো তুম্বাই বি আছে, কিয় ?— কাৰণ তাইৰ কন-মান পুতেক শোৱা নাই। ষ্টৰবে— এই প্ৰেমকে সকলোৰে ছয়বস্ত দিছে। বালিনাক মাথোন মাক কৰি নিছে, আৰু এলো উৎপেৰ সিগা নাই। অগত লৱাৰ দাসী এজনীক সহস্ৰ উপবেশ দি কাম কৰাৰণেও অনেক কাম বাসী থাকি য়াৰ, আৰুপে পৰে তাইৰ কাৰ্যৰ ক্ৰটি হয়। লৱাৰ মাজক তিনু ষ্টৰবে অকল প্ৰেম দিয়েই নিচিত। তহিক প্ৰেম দিছে দেখি আৰু—একো শিকাব লগীয়া হোৱা নাই। ষ্টৰবে তেওঁৰ ভবিষ্যৎ-সাধক পিতৃ বোধক-ধৰে বাবে মাকৰ ওচৰলৈ পঠিয়াই দিছে; ধন পঠিয়া নাই, "বসন্ত" পঠিয়া নাই, মাথোঁ মাকৰ পঠিয়াত আকল প্ৰেম দিছে। এই প্ৰেমৰ বলতেই সৰু লৱাৰ হক নিৰ্ভৰ সকলো হুৰ ভ্যাগ কৰে; শিবিয়কৰ নিমিত্তে নিৰ্ভৰ প্ৰহেছা পৰা

ছুইত পুৰি পেলায়।
 "সতী কোকোন শিৱাৱতা তৈ
 মৰ স্বামীকো তন জাব জী।"
 প্ৰেম কোকোন শিৱাৱতা তৈ
 ভ্যাগ মতি ভোগণা পানী জী।"
 অৰ্থে সতীক প্ৰেম দিয়েই ষ্টৰব নিশ্চয় হেছে। স্বামীৰ নিমিত্তে যে চিন্তাত পুৰি মৰিব লাগে এই শিকা সতীক বোমো নিগে? তাৰাৰ মাজতে যে ভোগণা পাব লাগিব এই শিকা প্ৰেমক কোনে দিলে? তাৰাৰ মাজেদি ভোগণা পোৱাই প্ৰেম। এই প্ৰেমৰ মাজত কামনাৰ ঠাই নাই। য'ত য'ত প্ৰকাশিত তাত বাতি কেনেকৈ থাকিব? বাত য'ত তত হ'ব নাই। য'ত জ্ঞানৰ প্ৰকাশ তত অজ নৈল ঠাই নাই। অজান ধৰি থাকে, তেয়ে জ্ঞান তাৰ পৰা পলাব লাগিব। কাম য'ত বৰহৰ, তাত প্ৰেম নাই। প্ৰেম য'ত আছে, তাত কাম নাই।

আজিকালি নাপিতে দাৰ্শিনী-চুলি খুৰায়, নৰ কাটে; বৌদ্ধযুগত নাপিত দল্যাচিকিৎসক আছিল; আৰু অনেক ব্ৰাহ্মণ এই বৃত্তি অৱলম্বন কৰি নাপিত মান পাইছিল। সংগ্ৰামসিংহৰ নাপিত এখন বৌদ্ধ মহাসানী ব্ৰাহ্মণ আছিল। বৌদ্ধ যুগৰ অনেক বৃত্তিকৰ জাতি অৱগ্ৰহৰ হনতক হৈছে।

তাহিক নিবন্ধকাৰ ব্ৰহ্মানন্দসিঙি এজনী পাঠানীৰ প্ৰেমত পৰি ইছলাম ধৰ্ম পৈছিল; আৰু সাজ, পোছাক, আচাৰ ব্যবহাৰ ভাৱ ভাগাত পুৰা যুগলমান হৈ পৰিছিল। পিছত তেওঁৰ কুলগুৰু আহি বিচাৰিত তেওঁক পৰাক্ৰম কৰি ব্ৰাহ্মানন্দক তত্ত্বধৰ অৱলম্বন কৰিবলৈ কৈ, কলে যে তোমাৰ পত্নী আৰু সন্তান-সন্ততি-বোৰক মই পুৰন্দৰণ কৰাই পুনৰ্ভিনিক কৰি-বলৈ প্ৰস্তত আছে। ব্ৰহ্মানন্দই ততে বাসী হলত, তেওঁৰ তকবে কলে, যদিও তোমাৰ পক্ষে তত্ত্বধৰ লবলৈ কোনো বাধা নাই, তথাপি তোমাৰ গাত এতিয়াও ধকা ইচ্ছা নাই। জী-মহি নেপাশালে সমাধে আপত্তি কৰিব। ব্ৰহ্মানন্দই শুকৰ অশেষমতে সেইবোৰ এৰি প্ৰেত-দমনাৰ সাধক সম্প্ৰদায় ভুক্ত হৈ, ব্ৰহ্মানন্দসিঙি

নাথোৰ পৰিচিত হয়। পাঠান, ভূটীয়া, তিব্বতী আৰাকানী, মঙ্গোল প্ৰভৃতি সকলো জাতিৰ মাজেতেই তত্ত্ব-প্ৰভুত দীক্ষিত কৰা চলে। Dum Pa ই এই ধৰ্ম লৈ শুক হুৰ নাম পঠাইল। কাণালিক ব্ৰাহ্মণ, কাণালিক জাতি এই পদ্ধতিৰ ভিতৰেই আহি হিন্দুশাস্ত্ৰক অঙ্গীভূত হৈছে। শাকদ্বীপী ব্ৰাহ্মণ কুৰাচাৰ্য্য সকল যুগত? Scythian বা Babylonian অৰ্থাৎ Chaldean আছিল। তেওঁলোকে আৰাৰ-সামা খটাই আৰু বৈবৰ্ত্তৰ বৃত্তি অৱ-লম্বন কৰি সমাজত ব্ৰাহ্মণৰ আসন লৈছে। বিহাৰ আৰু যুক্তপ্ৰদেশত শাকদ্বীপী ব্ৰাহ্মণ প্ৰধানমন্ত্ৰী একিৎসা বাহাদুৰী।

বৈকুণ্ঠলক্ষ্মী কৰে, আৰু ইইতক-পিছত "ছৌড় নেতী" বোলা হয়।
 হিন্দুৰ সামাজিক যত কপট্যৰ তাৰ প্ৰাৰ্থ সকলোৰে যুগত বৌদ্ধ-শৈথিল্য আৰু সমাজ-বিক্ষণ। কেপীলীয়া আৰু বহুবিধাৰ সিদ্ধাচাৰ্য্য সকলোৰে সৈতে আপোচৰ বিময় ফল স্বৰূপ। গৌড়ীয়া বৈষ্ণৱধৰ্ম—তেতিয়া প্ৰবৰ্ত্তিত ধৰ্ম সহজ মতৰ বৈদীৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত। তাত্ৰিক শাক্তধৰ্মৰ পোন্ধৰ জনা বৌদ্ধ ব্ৰহ্মদান আৰু কালচক্ৰজ্ঞান শুকৰ ওপৰত স্থানান্ত। কি শাক্ত তাত্ৰিক, কি গৌড়ীয়া বৈষ্ণৱ কাৰো সাধন ধৰ্মও জাতিবিচাৰ নাই; আৰু এই দুই ধৰ্মই এতিয়াও বঙ্গালীৰ সমাজক শাসন কৰিব লাগিছে।

বৌদ্ধধৰ্মৰ যুগত অৱলম্বন কৰি বঙ্গ-ধৰ্ম সৰ্বভিা আৰু তাত্ৰিক প্ৰধান সকলে ধন সাধাৰণৰ মাজত ধৰ্মপ্ৰচাৰৰ আৰু ব্যাধা-ধন প্ৰৱৰ্ত্তি ব্যবস্থা কৰিছিল। এইবোৰ ধৰ্ম-প্ৰচাৰক সিদ্ধাচাৰ্য্য বোলা হৈছিল। এই সিদ্ধাচাৰ্য্যৰ গান আৰু পাঠানী বঙ্গালী সাহিত্যৰ ভেটি; বঙ্গালী ভাষাৰ বেদী। তেঁওঁতন আৰু নিত্যানন্দই এই সিদ্ধাচাৰ্য্য সকলৰ মূলবলক আয়ত্তাৰ কৰি গৌড়ীয়া বৈষ্ণৱধৰ্মৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰে। নাট আৰু নাটী, ভিক্ষু আৰু ভিক্ষু-নীয়ে সিদ্ধাচাৰ্য্যৰ গদ পাই এক সম্প্ৰদায়ৰ সৃষ্টি কৰে। ত্ৰিমল্লত্যানন্দই ইহঁতক গৌড়ীয়া

ওপৰৰ সংগ্ৰহ তেখেৰ আমি পুৰৰ "বঙ্গালী" কালক্ৰম পৰা তুলি দিয়া। ছবিৰ প্ৰাৰ্থ বিখ্যাত সাহিত্যিক পণ্ডিত ত্ৰিভুত পাঁচকৰ্ত্তি বন্দ্যোপাধ্যায়। অসমৰ মিসকলে ত্ৰিভুতবন্দ্যেৰ প্ৰচাৰিত সুনিৰ্দ্ধাৰ বৈষ্ণৱধৰ্মত বৌদ্ধধৰ্মৰ পোন্ধৰি বিচাৰি-পুৰি, তেঁওঁতনবেলৈ হেপামেলি তাত সোমাবলৈ বিচাৰি নিজৰ ভাষণ উচ্চল কৰি-বলৈ হামবাও কাটি মৰে তেওঁলোকে তেঁওঁন-ধৰে গৌড়ীয়া বৈষ্ণৱধৰ্মৰ কাৰ্য্যকৰণৰ মন দি-পঢ়িলে উৎকাৰ পাব।
 ত্ৰিগৌড়ীয়া বৈষ্ণৱধৰ্ম।

কেইটামান ভাবিব লগীয়া কথা।

অসমীয়াৰ সাহিত্যসুধাৰ।

ভীৰ্ত সাহিত্যৰ লক্ষণ এয়েই নৈ ?	১৯১১	চনত	...	১	১
অসমীয়া ভাষাত বহুবি প্ৰকাশিত বোমো	১৯০২	২০	২০
কিতাপৰ সংখ্যা।	১৯০০	১০	১০

* তত্ত্বপুৰত বহা ৰ্ণ কামাম ছাৰ সন্নিগণত ত্ৰিভুত কমিয় কুমাৰ দাসৰ তৰাবানত হোৱা সামাজিক হিত সাধন প্ৰবৰ্ত্তণীত (social service) এটি সকলো কথা ছবিৰ (chart) ভাৱক দেখা হৈছিল।

১১-৪	চনত	...	১৬	৭৯
১১-৫	১৭	...
১১-৬	১৮	...
১১-৭	১৯	...
১১-৮	২০	...
১১-৯	২১	...
১১-১০	২২	...
১১-১১	২৩	...
১১-১২	২৪	...
১১-১৩	২৫	...
১১-১৪	২৬	...
১১-১৫	২৭	...
১১-১৬	২৮	...
১১-১৭	২৯	...
১১-১৮	৩০	...
১১-১৯	৩১	...
১১-২০	৩২	...
১১-২১	৩৩	...
১১-২২	৩৪	...
১১-২৩	৩৫	...
১১-২৪	৩৬	...
১১-২৫	৩৭	...
১১-২৬	৩৮	...
১১-২৭	৩৯	...
১১-২৮	৪০	...

আসাম উপত্যকা প্রায় ২০ লাখ

আসাম উপত্যকার কোন জিহাত কিমান মিহরে

জঙ্গলীয়াত কথা কর—

কামকল	প্রতি দহ হাজাবত	১০০০	৮০০০
নগাশি	৫০০০	১০০০	১০০০
শিতসাগর	৫০০০	৫০০০	৫০০০
দহল	৫০০০	৫০০০	৫০০০
শুকীমুখ	৫০০০	৫০০০	৫০০০
গে হালপাৰাত	১০০০	২০০০	২০০০

আসাম উপত্যকা প্রতি দহ হাজাবত বিদেশী

আসাম উপত্যকা	২০০
লক্ষীমুখ	৪২২
দহ	৩২১
শিতসাগর	২৩৫
গোমাগলাৰা	১০৭
নগাশি	১২৮
কামকল	৪৭

লক্ষীমুখ, কৰ, শিতসাগর, নগাশি জিলাত

চাঁহ বাগিচাৰ কুলীৰ কাৰনে বিদেশী সংখ্যা

সৰ্বৰ বেছে ।

• ইয়াৰ লগত সূৰনা উপত্যকাও থকা হৈছে ।

ভাষা উন্নতির উপায় হৈছে কঠোৰ পঢ়ো-
তায় সংখ্যা বঢ়াও—আসামত প্রায় ১২ লক্ষ
জাতিৰ বাস—আসামত প্রায় ১২ লক্ষ বাসিচা-
বোৰত বহুগৰ বাস ।

এওঁলোকক জঙ্গলীয়া সনাক্ত কৰিবলৈ
বা এওঁলোকৰ মাৰত জঙ্গলীয়া ভাষা প্রচাৰ
কৰিবলৈ একো চেষ্টা নহব নে ?

জঙ্গলীয়া, শিকার বাটত কিমান আগবাঢ়িছা
মন কৰাচোন—

১৮৮১	চনত	২০	জন	নিৰক্ষৰ	নহৰ
১৮৯১	...	৬১
১৯০১	...	৬৭
১৯১১	...	৮১

১৮৮১ ,, ... ১ জনী

১৮৯১ ,, ... ২

১৯০১ ,, ... ৪

১৯১১ ,, ... ৬

ছাপাখানা বাতৰিকাকত প্রকৃতিঃই
জাতীয় উন্নতির পথিচাৰণ—সেই সহজে জঙ্গলীয়াৰ
উদাসীনতা লৈ মন কৰোকচোন ।

ছাপাখানা বাতৰিকাকত মাহিলিকাকত	২১৮১	৬৫৯	২২৪১
ভাৰতবৰ্ষত	৬৪৪	৪১৫	১৬০
বঙ্গদেশত	৪৮২	১৪১	২৮
বিহাৰ	১১০	২০	২০
ব্রজদেশত	১২৭	১৫০	৫৭
আসাম*	৪২	১২	৪

শিকা সহজে আকতবৰ্ষত আসামৰ ঠাই
শতকৰা

শিক্ষিত সংখ্যা	২২,১৮
ব্রজদেশ—	১,৭৮
বঙ্গদেশ—	১,৭৮
বঙ্গালা—	১,৭৮
মহীশূৰ—	৫,২৮

শতকৰা শিক্ষিত সংখ্যা চুইষাৰেল্ড—
আসামৰ — ৪.৮৬
১৮৯১ৰ পৰা— ১৯১১ লৈকে ২০ বছৰত
শিকার জগলাত, কঠন দেশৰ অল্পপাতে আসামে
কিমান উন্নতি হৈ মন কৰোকচোন—

১৯১১ চন	১৯০১ চন	১৯১১ চন	
শিতসাগর—	১২৬	২১৫	২৪৮
মহীশূ—	৮৪	১০	১১২
বঙ্গদেশ—	১০৫	১২৭	১৪০
মহাশূৰ—	১১৮	১১১	১৩৮
আসাম—	৬১	৬৭	৮৬

শিকার বিস্ময় চেষ্টা ।
প্রাথমিক বিদ্যালয়ৰ ছাত্রই প্রতি কোন
মৰেৰে কিমান খবত কৰে
যুক্তমাৰ্য (আবেবিচা)— ৪ পাউচ
গ্রেট ব্রিটেন— ৩

২৪ পাউচ
আক ভাবতবৰ্ণ—!!! ... ২৫ পাউচ
কালে ১২ জন ছাত্রই প্রতি ১১ জন শিক্ষক
নিযুক্ত কৰিছে ।

নিবন্ধনভাৰ এন্ধাৰ গুচাবলৈ চেষ্টা ।
ইশেপত বিহাৰ সময়ত হাজাৰ কৰা কিমান

টিপ চৰী মিছিল ।	মুহিহ	তিকা
১৮৫৫—	২২৫	৩১২
১৮৭০—	১৯৮	২৭০
১৮৭৫—	১৭২	২৩২
১৮৯০—	৩২	৩৭

২৫ বছৰত কিমান উদাহিছিল মন কৰোক
আমাৰ মাৰত সেই বিহাৰ চেষ্টা ৫৪ৰ উপায়
নাইনে ?

হুহাৰাফল ।

মৌৰ জীৱন সোঁৰ'বণ ।

শিক্ষকৰেডা লক্ষীমুখৰ পৰা শুভাচাৰীলৈ
যাছিল হয় । জঙ্গল বুৰঞ্জীলেখক কাশীনাথ তামনী
ফুকনৰ ঘোঁটপুত্ৰ, শুভাচাৰী নিৰাশী জীৱিত
কমলানাথ ফুকনৰ ঘৰত জন্ম উল্লৈলৈ।
ফুকনৰ ঘৰে সৈতে বেজবকৰাৰ ঘৰে ঘনিষ্ঠ
স্বৰূপ পূৰ্ণি কাৰেৰে পৰা চলি আহিছে । তাৰ
উপৰি, কমলানাথ ফুকনৰ জয়েক, শিতসাগৰ
নিৰাশী জীৱিত মুক্তানাথ ফুকন খাজাৰী পিতৃ-
দেৱতাৰ জোৰীয়েক । আমি জন্ম দিন মাধোন
ফুকনৰ ঘৰত আহিলে । আমি জন্ম দিন মাধোন
থাতে ৩৯শতাব্দীৰ গল্পবীৰী বকৰা ডাঙৰীয়াৰ
বাগি হৈ থকা ঘৰ-বাৰীলৈ সেনাকালে উঠি
গলে'হিক ।

শুভাচাৰীৰ বিশাল ব্ৰহ্মপুত্ৰ, আক চাৰিও-

ফালৰ পূৰ্ণতামালাৰে বিতৃষিত মনোম পুত্ৰই মোৰ
মন অনিৰ্কটনীয় আমন্থেৰে পুয়াই পোলায়ে ।
সেই পুত্ৰৰ চিত্ৰপট মোৰ জন্ম-চিত্ৰশালত বাৰ-
ক্ষীৰন থাকিব । অৰ্জুজ্যক, উমানন্দ, উৰ্গীশী,
নবগ্ৰহ, শুক্ৰেশ্বৰ, বশিষ্ঠাপ্ৰম আদি তীৰ্থনাথলৈ
পিতৃদেৱতাৰে সৈতে গৈ হই যে কি জগাৰ
আনন্দ উপভোগ কৰিছিলো, কৈ কতাব
নোৱাৰো । মাধোন কামাৰ্য্য আক হাজোঁসৈ
মোক সৰু বুলি পিতৃদেৱতাই লগত নিয়া নাছিল ।
শুভাচাৰীতে প্রথমতে মোৰ কুলত প্ৰবেশ
ঘটে । সচাৰু কৰলে মলে, ফুলসৈ বোৰাটো
মোৰ মনত বৰ-কাটেৰলৈ বোহা যেন লাগি-
ছিল । মোৰ পক্ষে কুলত প্ৰবেশ মানে বন-
বিহন্নৰ সন্মাত প্ৰবেশ ; বিহও তাত অধ্যয়িত

চারি-পাচ দুইটির নিমিত্তে। কিন্তু হলে কি হয়, সেই চারি-পাচ ছোটের পিছত মুক্তিগণ হইবে কিসের? যে-কাইলো ভয়েমটুক তাত পুনরায় অনিচ্ছায়, সেই চিন্তার ভয়ে মোক-বুনি বুনি বাইছিল। শিবুদেরভার হকুম, মই দুইগৈ বাই লাগিব; এতকো বাই লাগিব,—
 তেইহলে মোর মর্শা-বাক্যত "বামুণেই মলক বা শঙ্কণেই ভিলক।"

মুগত মোমায়েই সেই দেখৌ, কবরুত-মুগীত-শোভিত-কোয়ে মাঠের মগপ্রভুসকলর বস্তুগণাধিনিয়ার হারেককলর সন্নিহিত সোত-কঠিনিত-মুগ-মলক শুক-শুক ফানির কটাং তেদ কাই মুগ-মলক মুগত পাইচেষ্টেগৈ, মোর বাহুটিও মুগ মুগত উঠিইল লব ধবে। মোর মুগ এক-বন্ধুর কাশত-বাহুটিক এবি ঠৈ মই বই মুগত কিবা শিকা-বুজাব তো কথাই নাই, মবত অসিপ-অচল বি লাগি তুমি শিক-বুজি আইৌ, সিগো পাহরবণির পঞ্চগীত মোমাই মারা-মুগ ঠৈ কব-বালৈ লবি পলাই গুচি যায়। হায়! মুগ মোর মনত ভবর ভবন নইৌ বদি আনন্দ-ভবন হম-ইতেন, আক মোরে নিচিনা হুর্ভগীয়া "মুগা-ভবণে গুগ" এশ—এটা মবর, মুগকো মদি তেজুকুই হলেইতেন, তেস্তে আবার প্রশস্ত কি অল্প সবল দেহত আক মনব এচাম গুগার (Generation) কই হইতেন। মুগত শিকা বিবর কইার নিম্নম মীবস এটা মাথোন বাব-হার লগনি বদি তাব গুগাটা অরগার বাব-হা প্রশস্ত হলেইতেন, তেস্তে কেনে হাঁকি-মুগীয়া কাগরক, আক নিজব সাধার মীমাত প্রাণলিত প্রাণ চাবে চাসে বাদি আমাব জয়-ভূমিক উজ্জল আক মহিমাম্বিত কবিলেইতেন। মৌর্য সর্বস্বীর বহুবেকীয়া গুজার উৎসর হাতের সর্বলব পক্ষে কেনে আনন্দময় হয়;—
 তেওঁর বৈনিক পুত্রাও মদি ছাত্তরমসলর পক্ষে তেদে আনন্দময় হলাইতেন, তেস্তে তেওঁর অক্ষয় জ্ঞান-ভাণ্ডারব পৰা জ্ঞান-বসব সূত্রাব হবিব মনবে সগেহ কবি কত লোক ধনী আক সুখী হব পারিলেইতেন।

মুগত আমান অল্প শিকোবা এখন মাঠের

আছিল; তেওঁর নামটৌ (মদি মই পাহরা নাই) চাধারত কনি। তেওঁক দেখিলেই মোর মুগত থাকিব—মোবাগো অক্ষর আকৃতি কেইটা; কিন্তু ঠৈ, মাতৃভাষার ঠৈতে মাতৃভাষে মাত হইতাক মিইতে লগত ঠৈ মোক মুগব জাতব কাঠর বেধব ওপরতে নিরুপায় কব অসক-মহীভাটিক এবি; তাহারি নিষ্ঠর নলে মনমহীক হাবিব মাজত এবি পলোহারি পলাইছিল। তাব পিঠত কিন্তু মুগী চাধাবর বগ্য চকু, মুগ চৌকা মুগর বাক্যাবণ এই মৃতকব ভেল-মুগ জগত মিমম কোবেই পবিভক্ত, উত্তরব আশত নিবান ঠৈ মিমম কোবেইবই সইগোব তেওঁর টোপনে উভতি পাইছিল। মুগত এই-মোবা কইই হব যে গুগাঘাটাং মূগ মোর পক্ষে জাননাগর নইৌ মমাগর ঠৈ উঠিছিল।

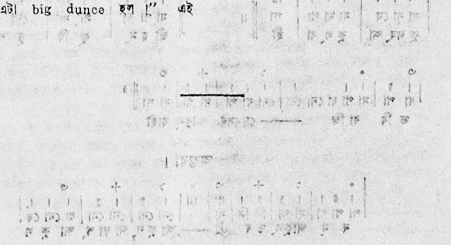
মনত আছে, মুগত মোর এনে দিয়াআসর শকটময় অইতাত এআব কলিতবর পৰা, তেওঁ-শোকর কলেজর বহুত ককাইদেওসকল গুগা-হাটীল আছিল। মোর কলিকতীয়া ককাই-দেওসকল আজি আতি পাবতি, এই উৎসাহর আনামতিম্মাত মোর মাতত ভবি পবা নাই। হুগাটীকোপসকল, আহিলা; শুকজন সৰুকক তেওঁলোকে সেরা কবি আনব-অচারণ লাভ কবিলে; সৰুভাষক হুইচাবি আনব নিটা কখাবে জাপ্যায়িত কবি সেআ মনম্বাব গ্রহণ কবিলে; কিন্তু এই হুর্ভগীয়ার হুগাটীর কথা কি কম।—মোক দেখিয়েই ককাইদেরো মাত লগালে—
 "এইটৌ ইমান ডাঃর হল নে। হের তই কি পাইছ?"
 প্রশ্নটৌ শুনিইই মোর মনব জানম্বর বান একে চেচোকাওত হইকি শুকটি গৈ জাব তলিব গুগাবামোখোবাসের গুগাই পবিল; মুগ চকাই ককাই-গোণা যেন হল। ভাহিলৌ, হবি হবি। মোক মুগব বন-মানে দেখি আনি সেখোন আজিের নিচিনা এনে আনন্দব দিনতো হব পালেই।

কিছুমান বেজির পিছত ককাইদেরো মোর পড়া-কিশাংকেইটা মোর হুগাইর জমাঠ, মোর পঢ়াব পৰীক্ষা কবিইলৈ লাগি গল; আক তেওঁর গাভর ইতবত মোর পৰা তেওঁ একো-

একেটা কোপোলা আনুগুট পাবনে ধবিলে। তেওঁর উঠিল থং। মোক ধরি কিল-কীর্তন বিবলি তেওঁ উঠি ধিলে খেবা। মই মাবিলৌ লব। কথেকতে মই আনাব গোটেইমন খাবিত পমোবা-বতাহর আগ ইকাদি উবি কুবিইলৈ বুবিগৌ। আক মোর পিছে পিছে তেওঁ লবি কুবিইলৈ ধবিলে। তেওঁ অসারক পমোত স্নায় হৈ পবিল, আক মোর বেগ কোবত-কোবে চলিল। সৰুগোরে অগাক হৈ এই বিপদটৌ দুশা চাইলৈ ধবিলে। অস্থত খেলা আক কবাব মুম যেতিয়া তমাময় ঠৈ উঠিলগৈ, মাতৃভাষে বব পুস্তকত এই wild goose chase অর্থাৎ বনবীয়া বাজ্জাহ ধবিললৈ খেদি কুবি হাইবাণ মোরবর পৰা নিস্তর হবলৈ বইকৈ ঠৈ, তেওঁক অলপ ভ্রমসনা কবি কলে—
 "থাক হের তই কলিকতাব পৰা আহিছ খেদি হোয়াং কবি তোব সৰু ভাষেই বৈকি চাওলি আছিল; তই তাক ক'ত ছুটা-চাইটা কথাকৈ পোনেত মনম কবিলি নাই, তাক আকৌ এটৌবে মাবিইলৈ চোব-খেপাদি খেদি ঠৈ মুখাইল। লায়ে-দীবেও দেখোন তই তাব পঢ়া শুনার মুগা না লব পাৰ।" আহিব ককা তুমি মদিও ককাইওে স্নায় হল, শুখাপি অইক মুগ-মন প্রাতি-ভ্রমসনা কবিইলৈ মোর বিধি যে "তোমা-গোকে তাক মনম কবি কবি জব মুব ধাংগ-ইক। ইমানটৌ জোশোশ খাবই একো পঢ়া-তনা নকর,—এটা big dunce হগ।" এই

ঘটনার পিছত ককাইদেওসকল থকা কেইটা দিন মই মন মাৰি আশোতে-আশোতে কুবি কোনামতে কটাই দিছিল। বোধকৰৌ এই ঘটনা, পিতৃদেওহাই গুগাঘাটীতে কামব পৰা অলপ মো পেপলন পাই শিত্ৰনাশবলৈ আহিবর কিছুদিনব আগতে বচিছিল; কাণব মোর মনত আছে, শিত্ৰনাশবলৈ আহিবলৈ যাভা কবি গুগাঘাটীৰ ঘাটতে জাবি সৰুগোটা মাহত উঠি থাকি, বাত বালিত ভাত খাবত সমস্ত, বন ভাংব পৰা হব তাই এটা আহি আনাব মুম যেতিয়া তমাময় ঠৈ উঠিলগৈ, মাতৃভাষে বব পুস্তকত এই wild goose chase অর্থাৎ বনবীয়া বাজ্জাহ ধবিললৈ খেদি কুবি হাইবাণ মোরবর পৰা নিস্তর হবলৈ বইকৈ ঠৈ, তেওঁক অলপ ভ্রমসনা কবি কলে—
 "থাক হের তই কলিকতাব পৰা আহিছ খেদি হোয়াং কবি তোব সৰু ভাষেই বৈকি চাওলি আছিল; তই তাক ক'ত ছুটা-চাইটা কথাকৈ পোনেত মনম কবিলি নাই, তাক আকৌ এটৌবে মাবিইলৈ চোব-খেপাদি খেদি ঠৈ মুখাইল। লায়ে-দীবেও দেখোন তই তাব পঢ়া শুনার মুগা না লব পাৰ।" আহিব ককা তুমি মদিও ককাইওে স্নায় হল, শুখাপি অইক মুগ-মন প্রাতি-ভ্রমসনা কবিইলৈ মোর বিধি যে "তোমা-গোকে তাক মনম কবি কবি জব মুব ধাংগ-ইক। ইমানটৌ জোশোশ খাবই একো পঢ়া-তনা নকর,—এটা big dunce হগ।" এই

শিল্পীস্বৰ্ণ বেধুৰকৰা।

গান।

প্রাপ্ত আজি উঠিল বাজি
কোন ব্যাকুলর আকুল বাহী
কোন ছবি তখন তবি
ব্যক্তিহে সেই আকুল বাহী।

মন আকুল তবনী
আকুল আকাশ, আকুল বতাহ, আকুল রহনী।
কিবে ছায়র ছবি
হবর হাথে অধি কুহর উঠিহে তাহি।

আজি যুবর যেমন্ত
প্রাপ্ত কোনে অগাই বিশে দ্বিতি অনন্ত ?—
কিবা হবে ধবে চেপি
ছায়র মোর পিচল হাহি।—

মোর কণ্ড আজি হীন—
তোমার হুবত মুঠে আজি মোর ই পলক বীণ।
এই জব-বীণা
যকোহা মাথ। তোমার হুবে, আপুনি আহি !!
ঐতিবেশর নেওগ।

স্ববলিপি।

বচোতা—ঐত্ব ডিবের নেওগ,

স্ববলিপি—ঐত্বকান্ত সন্দিকৈ।

বে মা গো বে মা গো বে
 ঐ ন ত আজি উ টি লু বা জি কে নু ব্যা
 সা সা বে মা মা পা পা
 কু লু আ কু লু বা হী
 মা পা সা সা সা নো নো
 জী র নু ছ বি কু বন
 মা পা মা পা মা নো নো
 বে নো বা পা মা পা
 ত বি বা জি বে সেই আকুল বাহী

অন্তব।

পা পা বা মা পা নি নি
 ব ন আকুল ত ব
 সা সা নো নো নো নো
 আ কুল আ কুল আ কুল

সা নো বা পা মা মা পা বা নো মা নো মা
 ব তা হ আ কুল ধ—ব পী ছ ব ব ছ বি
 মা পা সা সা সা নো নো
 ছ ব ব মা কে অ বি কু ব লু উ টি ছে তা হি

গো = কোমল পা
নো = কোমল নি;

(বাকী কেইটা কপি ওপবত দিয়া অন্তবত
নির্ভিনাটিকরে বন্ধাব লাগে।)

ফার্সী সাহিত্য আশাঙ্ক বুঝনী।

আচাৰ-দায়রাহ। (ফটীয়া-ই-ইজিয়া)•

ঐত্বকান্ত সন্দিকৈ

(১০ম সংখ্যার পাছর পৰা।)

অসমীয়াই হাতী যেচা বর নীচ কাম বুলি
 ভাবে। বহা আক কুলনলকলে সিংহাসনত হুবে।
 চহকী আক ডাকর বিয়ালিলাক আগলী শোলাত
 যার। হাওদার সলনি এবিধ চকী ব্যাহার
 করে। পাঞ্জবী, চাপকৰ, ছোপা, পাইজানা
 আক হোতা পিছা, আক চেপাইত শোরা নিমর
 নাই। সিহঁতে হুবত কোচা কাপোর পজোণর
 মাৰে আক কাণত চেলেস কাপোর এখন পোলাই
 বর। কিছুমান চহকী মাগুহে কামার ইয়াকুৰ
 থানিব চোপার হবে একি চুটী চোলা বাহাব
 করে। যোহ বকাবিলাক কাঠর ছাপিৰাত
 পোহে।

হুদ নাওবোর বজল বেগর কোবাব (হুকী)
 ববে। সেইবোৰক সিহঁতে বহাবী বেলে।
 কোবা আক বহাবীৰ ভিতবত এরে প্রভেদ বে
 কোষাৰ টাং আক ভৰিত হুচলা কাঠর পাট
 কবে। যোহ বকাবিলাক কাঠর ছাপিৰাত
 একে চলা

কাঠবে। বহাবীবোৰক বেগ কোবাতকৈ কম।
 ওয়াহাটীৰ হাকিনবাই কৈছিল বে তেতিয়াতকৈ
 ৩২... নাত, বহাবী আক কোযা সেইমিনি
 পাইছিলহি। হুদত ব্যাহার কবা নাহর ভিতবত
 প্রায় যেতগুণ নাও অসমীয়াৰ। নাওবোর শিবল
 (শিমল) কাঠৰ। এই নাওগোৰ বিমানাই জবা
 হওক, তথাপি পানীত হুবে; বুলিলেও ওপজি
 আহে। এই কথাৰ সঁচা-মিছা হই নিজেই
 প্রমাণ কৰিছিলে। নিহঁতর লক হিটল
 (Match locks) আক বহাবাৰ (Paohra-
 dara) বন্ধবোর সেইমিনে বর দুটীয়া। এই-
 বোর চপোহাত অসমীয়াইত বর কাড়ুয়া। হিটল
 কাঠর উপালানবোর অতি উৎকৃষ্ট; তাব সবহ
 ভাগেই শাহজাদাৰ বাজাবপৰা অসোরা।

বহাব অস্ত:পুস্ত নিজেই ছর কি সাত
 হোকাৰ চাওলালে পহবা নি থাকে। ইহঁত
 বহাব বিখানী লগুতা। অসমীয়াই নুঁজত হিটল

• ইহাত বহত বাহ পলি চাহে; সেই বোহ "আলমবর নামাৰ বিবনত" দিয়া আছে।

বামচাঙ্গী, রবতোপ, বিহ লগোলা, লোকোচর কাঁড়, কপি-দা, দীঘল মাঠী, ধীরে শ্বে, আক তক কাঁড় বাধাধর করে। বন শাণ্ডিলে কি ধনী, কি দুখীনা, কি পাইক কি চতুৰা বিদ্যা সকলগের হাত-ভবি বা অঙ্গ-শাস্ত্রের বুদ্ধি করিবলৈ যায়। সিহঁতে নিরাগর মরে আঁচহ পৰি হৈ অন্য নিবলৈ ধরে তাক শিল্পের ধরে ভাবে যে এইধৰে কল্পিলে কবিৰ সিদ্ধান্ত পলাই যায়। ইহঁতৰ অঙ্গনীয়া বুদ্ধিকল্পেই কামায় হেৰোব-হেৰোব বহুভাঙ ধমক হুড়াই গিলে। এই যোবেই কুলচল অঙ্গনীয়া (আগোলা) বিজ্ঞ, সিহঁতৰ সংখ্যা নিচেষ্টে কম—কুৰি হেজ্বৰতক অধিক নহয়। বাতি চাবোতক আক্রমণ কৰাত ইহঁত বন পাইকত আক বাতি আক্রমণ কৰিবলৈ মঙ্গলবাধৰ ব্যাতিষ্ঠা বন শুভলক্ষ্য বুলি ভাবে। বিজ্ঞ মাধবন মাধুৰ্য্যবাহে বুদ্ধিনিৰিগ-কৈছে, অঙ্গ-মন্ত্র পেলাই থৈ কেতাবাধা পলাই মাট মাৰে।

সিহঁতে মৰা মাচুৰকোৰ পুইলৈ মূৰ আক পছিমলৈ ভবি পোঠান কৰি শুয়াই পুতি ধর প্রধান বিদ্যা মথিলে, সবটোৰ বৰণে এটা বৈদ্যন সাজে। তাত মৃতকৰ জাগীৰ-পরিদায়, লক্ষ্য-লিখকটো আক সলাই জাগীৰক আৰম্ভ কায় বৰ যেন—হাতী, সোণকায় চৰিতা, ভল্গা, কাপোৰ আদিও পুতি ধর। মৰা শব্দেৰ মূৰটো বুটী এটাও লগাই ধর। তেহেৰে চমপাণীক এগছি বস্তি লগায়; তক চাই খাণ্ডিপলৈ জীয়াই-জীয়াই আবিয়া ধৰা মাচুৰ এটাও পোতে। নৱাৰ হুহুমত এমকুৰা বৈদ্যন হুড়াটী ধনি প্রায় নৈক হেজাৰ টকাৰ বেচ মপাতি পোতা হৈছিল। ৮০ বছৰ আগেরে বজাৰ বুইৰী পোতা বৈদ্যন এটাও সোণৰ পানপান এটা পোতা হৈছিল। তাত থোকা পান্যেৰ বেজা হেৰে আছিল। এই কথাটো পাৰওপেৰ আক ছাৰযোগে এদিন গুলি জ্বিনি লগুওত কৈছিল। সেই পানদান পাওতা নৱাৰ আক বন্দিবেগেও সেটমৰেই কৈছিল।

অসমত লগ পোতা মহামানবিনাশক আচাৰ-যজ্ঞবাহত পোটেই অঙ্গনীয়া—নামত হৈ মঙ্গল-

মান। প্রকৃতঃ সিহঁতে আঘাতক অঙ্গনীয়াক হে ভাণ পায়। শুধ পয়ুৰী মহামান কেইজনমান হৈ নামাধ পঢ়ে আক বোজাধৰে। ইবিলাকক এজানবা আজান পঢ়িবলৈ কিবা মুকলিত থোয়াৰ নাম লগিলে বিয়া নহয়।

গড়গড় নগৰৰ চাৰিবন পকী চুৱাৰ। প্রতি-ধন হুড়াবটোক বাজতখনৰ পৰা জিনো পিনে। হাট-বজাৰ কৰিবৰ কাৰণে অহা-বোৱা কৰিবলৈ এটা গুথ আক বহল আলি তামে। নগৰৰ চৌপাশে গড়ৰ পৰিষ্কাৰ, চুই ক্ৰোশ পৰিধিৰ এশাবী মৃত্যুকাৰ বাহ গছ আছে। নগৰ ধন ধান নগৰৰ ধৰে নহয়। নগৰবাঙ্গী বিদ্যাকৰ মনোবৰ জাগি কাধৰ বাঁহী-মাছত। প্রযোত ধৰ মাধুৰ সমুগত এধনি বাগিচা বা মুকলি পথাৰ। গধাৰখনৰ এটা মূৰ আলিত মাগিছে আক আনটো স্বৰত লাগিছে। বজাৰ কাৰেধৰ গুচবত মিথে নৈ; তাৰ চুয়া পাৰে ডালৰ ডালৰ ধর। // বজাৰৰ আলিটো ঠেক; তাত কেবল পান বে বিক্ৰী হয়; কামাৰ দেশৰ ধৰে ইয়াত থোৱা বজ বেটা-কিন নহয়।

বিজ্ঞ প্রতিজন মাচুৰে উঁখাত এবছৰলৈ খোৱা বজ সাঁচি ধর। নগৰখন ডালৰ—বহুত গাৰ মসঠি। কাৰেধৰ চৌপাশে এটা ডালৰ আলি; তাৰ ওপৰত, দেৱালৰ পৰিষ্কাৰ টটাৰ গছ। তাৰ কাৰে-কাৰে মাচুৰ পোত যোতা ব পুত্থাৰে এটা। গচুৰাইটো পানীৰে পোত হৈ থাকে। ইয়াৰ পৰিধি এক ক্ৰোশ থৈবা জৰিণ। ভিতৰত গুথ আক আশ-বহল ছলৰ (Chapper)। বজাৰ দেৱানিতৰ বা চেলাৰ-ধৰটো পুথলে ১২০ হাত আক ভিতৰ পিনে, পথাৰীয়ে ৩০ হাত। ইয়াৰ ভিতৰত ৩৬ টা শুভ জাগুৰ; প্ৰত্যেকটোৰ দেৰ চাৰি হাত। শুভৰোৰ ডালৰ ধৰিও দেখিবলৈ নিমজ; এইবোৰ দেখিলে, প্রথমতে, টাচি-চুককি মিহি কিবা যেন লাগে। আকি-কালি অঙ্গনীয়াই ধৰিও যোখ পোতৰ (Plane) কথা বুদ্ধিছে, তথাপি, ছুপি-মাৰি এই শুভৰোৰ সাঞ্জিছে বুলি বিশ্বাস কৰিব নোৱাৰি। ইয়াত কাঁঠৰ কাক-কাঁঠাৰেৰে এসে আচজিত ছাৰে সজোৱা-গৰোৱা হৈছে

যে তাক মিথি বৰ্ণোৱা অসাধ। ইয়াৰ নিচিনা কটকটয়া, দুখীয়া, নানা কাক কৰ্ম্মেৰে স্ৰাশোজিত ধা গোটেই গৃহনীত পাবলৈ নাই। এট স্বৰ-কোৰ বাবেধাৰ কাঁঠৰ অসাধাৰণ কাক-কাৰেৰে বজিত কাঁঠা। ভিতৰত ডালৰ ডালৰ চকুতকীয়া সিতমৰ দাপোণ; তাত বেজি বজি ধৰি ঠাট-তাৰ চকুত কলক-তৰকু লগাই গিলে। বাব হেজাৰ নাটয়ে এই ঘৰটো এবছৰৰ ভিতৰত সাজিছিল বুলি কথিত আছে। হেটোৱাী-টোৰ এমৰত চাৰিটা শুভ; তাত সহকা-সুৰ-কৈ, আঙ্গুৰী শুধা, তাক। প্রতিজ্ঞা শুভত ন টাক ভাঙ্গৰী। বজা বহিলে, এই খুচী চাৰিটাৰ মাছতে এখন আঙ্গন পতা হয়; তাৰ ওপৰত তৰপাৰবপিক ন তৰপ চহুতপ বা চাহুতি চহুৰোৱাৰ তবি তৰপ অঙ্গনত বজা শুধে। তেতিয়া, চুণীয়া-খুণীয়াই জোল-খোল, মূৰ, আক তাৰ বজাৰলৈ ধৰে। এই শেহত কোৱাবলৈ যজ্ঞ যুগৰীয়া আক চেপেটা—ভাঁজ পকা হুতিৰ (কাঁঠৰ) হৈয়াৰী; গধৰ ধৰে পুলা থুয়াই মাত উগিৱা হয়। বজ-সজা বহিলে, আক বজা নাইবা মুকলিগতাব কোনোজন বাস-

কানৰ কাৰণে বাহিৰলৈ ওলায়ে এই-ধৰ বাধা-ধৰ যোগা হয়। মোশা মংৱেজ—ই—হকি নামেৰে কবি এজনৈ বজ এট দাবু (তাল) খেৰ হেলে। শাহনামাত যজ্ঞৰ কথা সেই কৈ-খালীসতে একে। জৱাশো, সেইবিষয়ে খোলা-তাৰি হৈ মিঠাবি কৰিব পাৰে। পৰবাণ্ডত আক অনি কান বহুও আছে। সেই ঘৰবোৰ মটামটা, বিস্তাপনকৈ সজোৱা, ধৰ দীঘল আক আঙ্গ-বহল। সেইবোৰ চাৰি-পাৰে ভৰা। বাৰপিকে বজাৰোৰ লাবনগীয়া। হায়! প্ৰহল পুত্ৰটো পুখিাৰ বাগাৰ এটা লৈশ চামিল লকাৰ হলে এই শুভৰ বহণেৰ চাবলৈ আৰি, আমাৰ ধৰে, কাৰেধাৰ বজ কি হুৰুপাত পৰিলহৈতেন। চেপেৰ বাহিৰে আক এটা ধৰ আছে; এই হুহুৰ শুধা বান-কৰে। বহনী দেখিবলৈ ধৰ শুধনি। ইয়াই শুভতে মুকলিবিলাকে ধৰ সাজি হৈছে। মুকলি মাৰেই ককাৰ বোকাৰেৰে তাক প্ৰক্ৰিয়ানৰ যজ্ঞ যুগৰীয়া আক চেপেটা—ভাঁজ পকা হুতিৰ (কাঁঠৰ) হৈয়াৰী; গধৰ ধৰে দেশন মাটি কেজা হোৱা শুভে মাচুৰকোৰে মজনি বা ওগুচেতিত ধৰ কৰি থাকে। (খপলৈ আছে।)

প্ৰাৰ্থনা।

মিহা! তুমি মিহা! শক্তি
মিহা! প্ৰভু মিহা জ্ঞান
মিহা বুদ্ধি মিহা প্ৰীতি
কৰেই সৰা জোমাৰ ধ্যান।
ছাৰো মনুৰ, থাকেই মনুৰ,
কবা মনুৰ আমা সাজে,
সকলোটি মিলিভুলি কৰে।

কৰ্ম নীৰৱ।
তমু জিয় বাৰ্গী সান
হয় যেন নিতা কৰ্ম
এৰে হেৰান উগাসনা
এম শুভক আমাৰ শৰ্ম।
শ্ৰীজ্ঞানপাণ্ডিত্যম বহকা।
শ্ৰীগুৰুহাটী চাংৱাং

প্ৰাপ্তি স্বীকাৰ।

অসমীয়া (পালকীয়া কাকত) মৃতীয়া সম্পা-
ক জীৱতলগৰ চৰিতা এম এম; বি, এম;
আক শ্ৰীমত সিংহৰত শ্ৰেয় অধিকাৰীৰ দ্বাৰাই
সম্পাদিত। বছৰেকীয়া বৰঙনি ২৮। কনি
চুপখা পাইছে। পঢ়ি লভেৰ পাইছে।
কাকতখনি ভাল হৈছে। অৰ্থাৎ দীৰ্ঘজীৱন
হামনা ইয়াই শুভক আমাৰ শৰ্ম।

১২শ সংখ্যা

বাক্য :- শ্রীযুত ডিব্‌য়ের নেগণ ধারাই সংগৃহীত আৰু ক্ষুদ্র কিতাপৰ আকাৰেৰে প্ৰকাশিত । বেচ চাৰি আনা ।

আৰি বাক আত্মিক শিক্ষা সুবিধেৰে শিক্ষিত হৈছে তেনে শিক্ষিত অশিক্ষিত অসহীয়া স্বভাৱ কৰি নিতান্ত সুকল কৰা উচিত বন-গীতৰ এই ক্ষুদ্র সবটটি পাই পঢ়ি আপুনি নইব সন্তোষ লাভ কৰিহেঁ । কিতাপৰ পাতনিহেঁ নেগণেৰে গীতৰোৰ বিহাৰে চমুকৈ বি বিবেচনা কৰি কৰিহেঁ, সিও সন্তোষজনক কৰেহেঁ । এনে বন-গীত অসমৰ ইসুৰ পৰা নিসুইলৈকে অলপ আছে ; সেইবোৰ সোটাৰি একেঠাই কৰি কিতাপৰ আকাৰে উদ্বিগ্নবহুত বহুত অম আয়াসৰ আৱশ্যক ; আৰু তাৰ উপৰিও অনেক কাম অনেকৰ সন্নিহিত শক্তিহেঁ কৰিব লাগিব হব স্বভাৱ । তথাপি নেগণেৰে অকলৈ নিমানফেৰা কৰিব পাৰিহেঁ, তাৰ নিমিত্তে অসহীয়া সাহিত্য তেওঁৰ ওচৰত থকা । তেওঁ তেওঁৰ কিতাপৰ বিতৰি তালকৰ আৰু সৰ্ব্বক্ৰমে উন্নতি নামনি বন-গীত সংগ্ৰহ কৰি ছপাব পাৰিলে আমি ৰৱ সুখী হব । অসহীয়া সাহিত্য বুকৰ এই শাৰাটো এটা জড়ৰ লাৰা । এইটোলে আওকাণ কৰিলে নচলিব ।

৷ চিত্ৰসংগ্ৰহ । "চিত্ৰনাথ দিৱিজ— ১৪ ভাগৰ" এইখন এখন সৰু কিতাপ । শ্রীযুত ডিব্‌য়েৰে সোম্বাৰী প্ৰস্তুত । বেচ দু আনা । এই পুস্তিকাখন সুসজ্জিত আৰু তাৰ বাক্য-বিদ্যায় প্ৰাণাঙ্গী সুবিদ্যায় । এইবাবেই ইটা-এটা সাধাৰণ লোক বি আৰাধিত হুত পৰিহেঁ, সেখুৱাও "পিতাক দুকাৰ" । "পিতাক ককাৰ" হোৱা উচিত । "শৰ্ভাৰেয়ে জন্তৰ দীঘল হব লগীয়াত পৰে"— ইয়াত "শৰ্ভাৰে" হব লাগে । "শাৰ্য্যিক অগত" শুভ নে? শুভ হলেও উন্নতিৰ জাল

নে? "শৰ্ভাৰেয়ে উত্তীৰ্ণ হন"— ইয়াতো "শৰ্ভাৰে" হলে শুভ হলেইহেঁ । "শৰ্ভাৰে"ৰ বাহা জাতি পৰিহিল"— "জাতি"ৰ ঠাইত "জাতি" হব লাগে । "শৰ্ভাৰে" বিবি বাৰ লগীয়া হন"— ইয়াত সৰ্বজন হব । সৰ্বজন সুখিৰ আশা কৰিহেঁ কলকত নাম লগাব"— ইয়াত "সৰ্বজনে" হোৱা উচিত । অজ্ঞানতা । লৰা কবিতা । কামাপ উদ্ভিদ আহমৰ কবুক প্ৰাণীত ও প্ৰকাশিত । বেচ ৷ আনা । লৰাৰ প্ৰথম উদ্ভিদ ।

AN APPEAL TO THE ASSAMESE.

স্বনিব নিবেদন,
আমাৰ বিপত পাঁচ বৎসৰকাল বহুতপা ও তৰুসম্বিত প্ৰাচীন কামৰূপেৰ (কামতাপুৰ ও প্ৰীতমু সত) ঐতিহাসিক উপলব্ধ সংগ্ৰহ কৰিত্তে একপে আপনাৰ আত্মবীৰ উৎসৰ্গ ও সহায়তাৰ প্ৰাৰ্থন কৰিহেঁ । ইওপূৰ্বে গোহাটী কটন কলেজৰ অধ্যাপক মহামহোপাধ্যায় শ্রীযুত পদ্মনাথ ভট্টাচাৰ্য্যী ও শ্রীযুত বাৰীকান্ত কাকতী যোডহাট নিবাসী শ্রীযুত কৃষ্ণকান্ত হ্যাটিকুৰি এৰে বেনা-কানাইনগৰ নিবাসী শ্রীযুত অচ্যুত-চৰণ চৌধুৰী তৰুনিৰ প্ৰকৃত মহোদয় যথেষ্ট সাহায্য কৰিহেঁ । আপুনি নিম্নলিখিত বে কোন বিহাৰে বিকল্প বত শীঘ্ৰে পাৰেন ডাক-বোম্বে পঠাইলে বিশেষ ব্যৰ্থ হইবে । আপা কৰি আপনাৰ ধাৰা এই মহান উপকাৰ সাধিত হইবে । বলা বহুলা আমাৰে সন্ততিত আপাম ইতিহাসে সাহায্যকাৰিগণেৰে নাম উল্লেখ থাকিব ।

১১১) বিষ্ণুপালিত্তেৰ লেন (সোম্বাৰ্শকো) কলিকাতা
১১২) বিষ্ণুপালিত্তেৰ (আম্য-পাৰ্শকো)

* আমাৰ পৰ্টিক শ্রীযুত বিহাৰ কুণ বোম চৌধুৰী অধ্যক্ষতৰে আমি বাঁধীত তেওঁৰ appeal ছাপা কৰিলেও তেওঁ বিহাৰৰ বিহাৰ আৱশ্যকীৰ বিহাৰ কৰিহেঁ, আশা কৰা, আকাৰ বেৰে সেই সেই বিহাৰে অতিৰ সন্মত পৰা সাহাৰ পাৰ । তেওঁ হাতত মোৰা কাটি কৰিব পাৰিলে আমাৰ ইতিহাস, মূদ্যাবাৰ কম পৰিহি হব ; আৰু অসহীয়াসন্মত তেওঁ তেওঁৰ ওচৰত থকা কৰি সাধিব । ইংলে বেন তেওঁৰ ৰাৱ সন্মত কৰে ।

সম্পাদক ।

১২০/অঃ
২৫. ৬. ১৯০১

তামোলবাৰী
টেকেণ্ড চাহ ।
— — — —
এক ও পি— F O P.
ও পি ... O P.
পিক ... P E K.
পি এক ... P F.
পি এক ... P S.
পি ডি ... P D.
তামোলবাৰী টা কোং
মিমেটেড,
লাহোৰাণ পোঃ ।

নিউ গ্ৰেছ,
গুৱাহাটী ।
— — — —
কলিকতাৰ গ্ৰেছৰ কপি-
কতীয়া টাৰ্কাৰে পৰা আৰু হাত
সাধিব ।
ছপা কামৰ কাৰণে আৰু
বিশেষলৈ ঘাব নোলাগে ।
সকলো ৰকমৰ ছপা কাম
আমি গ্ৰহণ কৰি দিওঁ—মহা
দত্তা—কামো মনোহৰ পাৰ ।
—মেনেজাৰ,
নিউ গ্ৰেছ, গুৱাহাটী ।

“নহি জ্ঞানেন সদৃশং পবিত্ৰমিহ বিদ্যাতে ।”

১২শ বছৰ । } ১৮৪৪ শক, চ'ত । } ১২শ সংখ্যা ।

সম্পাদক—শ্রীযুত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা বি, এ ।

বিহাৰ ।	মিটা ।	বিহাৰ ।	মিটা ।
১। প্ৰেমৰ সোঁৰৰ (পেচ) ...	৩১৫	১০। মহাপুৰ জ্বাৰীৰ সোঁৰ ...	৩১৬
২। গোক জাৰিণ ...	৩১৬	১১। কাঁহী ...	৩১৭
৩। কাঁহী সাহিত্যত আপাম বুৰজী ...	৩১৮	১২। দীঘল আৰু কতীয়া মাহুৰ ...	৩১৮
৪। পদ্মী বহুত ...	৩১৯	১৩। অসহীয়া বাহু (পৰা) ...	৩১৯
৫। মহাপুৰ বহুত ...	৩২০	১৪। বাহু ...	৩২০
৬। সুবলিপি ...	৩২১	১৫। পানী ...	৩২১
৭। মোৰ ভীনে সোঁৰিবৎ ...	৩২১	১৬। পীত ...	৩২২
৮। মহি ইয়াৰে সাদক (পেচ) ...	৩২৪	১৭। পোৱা কিতাপ ...	৩২৫
৯। বুধস্বৰেৰ কাম আৰু বহুতা ...	৩২৫		

ধৰ্ম পুস্তক।

জ্ঞাত নাম মিয়া কিতাপবিলাক ছপাবলৈ যোগা কৰা হৈছে। অসমীয়া বামাযণ, মহাভাৰত আৰু ভাগৱতৰ ৫ম, ৭ম, ৮ম স্কন্ধৰ পুৰণি পুথি আমাক লগা হৈছে। সহায় কৰোঁতাসকলে উচিত মূল্য পাব নাইবা ইচ্ছা কৰিলে ছপা কিতাপৰ একোখনকৈ লব পাৰিব।

কীৰ্তন, ভাগৱতৰ ১ম স্কন্ধৰ পৰা ১১শ স্কন্ধলৈ, নামসংগ্ৰহ, বামাযণ আৰু মহাভাৰত।

৫৩নং/অ:

সেনেকাৰ, নিউ প্ৰেছ, গুৱাহাটী।

চিত্ৰাঙ্কি আৰু ফাউণ্টেন পেন :-

কলত গুণত! প্ৰতি বড়ত— দুই দেহাত উচ্চল ব্ৰহ্মাক চিত্ৰাঙ্কি হয়। স্বন্দৰ-টিনৰ বাকছত ফাউণ্টেন বন্ধ কৰা একগ্ৰোছ (১৪৪টা বডি) দাম, উপায়, স্ৰিপ আৰু ফাউণ্টেন পেনৰ নিব ২টাৰে সৈতে আত স্বন্দৰ মজবুত ফাউণ্টেন পেন এটা, দাম ১২ মাছুলাৰ ৭/ চিটম' ইটনিয়ম পোঃ নো বন্ধাৰ, ২০০৮ নং পোষ্ট বন্ধ কলিকতা।

জলছহি :- দেবদেৱী, গাৰ্জি, চিত্ৰবৰ্ণন, ফল, ফুল, কীৰ, কুৰ, গাড়ী, ঘোড়া, ইত্যাদিৰে পৰিসুৰ্ণ ডাকৰ ১২ খনৰ দাম ৪০/ মাঃ ১/ ২৪ খন ১/ মাঃ ১/ ৭২ খন ২/ টকা মাছুল ১০/ বিনিয়াম এণ্ড কোঃ পোঃ ইটানী ১৪নং ডিহি শ্ৰীৰামপুৰ বেং কলিকতা।

ছাৰ্মোমিটীল ৪— অতুল কুটী ও মাটিকাইৰ অগা মিনাটে উঠে। কাছানীৰ পৰা আমদানী কৰি অনা হৈছে। মূল্য ১২/ মাঃ ১/ ০৬নং টকা স্বৰ্ণমটী ইন্স হোৰ পোঃ ইটানী কলিকতা।

এটিকাত ২২০টা বস্ত্ৰ। উচ্চল ব্ৰহ্মাক টাৰেণ্ট ১৪৪টা, স্বন্দৰ দেহাত এটা, কলম এটা, স্টেট পেনাৰ্ছল এটা কাঠপেনছিল এডল, কটাৰীএখন, কেঁচি এখন, নিব ৬টা, স্ৰিপ এটা অগ্ৰিকএসেল ১ শিশি, বেঞ্জ ২৪টা, বোতাম ৬টা, অলছবি ১৬খন, কিস্তান ১০টা মূল্য মাজ ১২/ টকা মাছুল ১০/ অনা। ই.ডেটস্ হোৰ,— ২০৮২ পোঃ বন্ধ যৌবকাৰ কলিকতা।

বাঁহী।

১২ শ বছৰ, ১৮৪৪ শক।

মূৰ্তী।

বিষয়	বিষয়	প্ৰিণ্ট
অতি ভয়ানক	শান্তিৰাম দাস বি, এছ, ছি	১২০,০০০
অনন্ত মিলন (পদ্য)	শৰ্মীনাথ বৰুৱা	৩০০
অনুবাৰ কথা	পৰেশনাথ বৰুৱা	৩০০
অছই বৰণ শুনে	শৰ্মীনাথ বেজবৰুৱা	১২
অসম ব্ৰহ্মীৰূপৰা চিঠি	বেণুধৰ শৰ্মা বি, এ	২৮১
অসমীয়া টাইপ ৰাইটাৰ	"	১২০
অসমীয়া বাবু (পত্ৰ)	"মৌ"ৰ লেখক	৩১০
অসম (পদ্য)	বনেশচন্দ্ৰ চৌধুৰী	৩৭
আইবেউতা (পদ্য)	পদ্মধৰ চলিহা এম, এ, বি, এল	১০৮
আকৰ্ষণ (পদ্য)	দত্তিনাথ কলিতা	৩০৪
আদীশ (বহুলা)	বিজয় কুমাৰ ঘোষ চৌধুৰী	৩৪৪
আমাৰ বক্তব্য	শৰ্মীনাথ বেজবৰুৱা	৩০০
আৰ্য্যকণ	বহুকাণ্ড বৰকাণ্ডী	২২২
আৰ্শাদ (পদ্য)	বনেশচন্দ্ৰ চৌধুৰী	৪৪
আৰ্শেপ (পদ্য)	ডিম্বেশ্বৰ নেওগ	৭০
ইউকেপিপটাস	শান্তিৰাম দাস বি, এছ, ছি	৩০৬
উকৰা (পদ্য)	ডিম্বেশ্বৰ নেওগ	৩০
উদা আৰাহন	শৈলধৰ বাৰুগোহা	১৫
এখন চিঠি	বেণুধৰ শৰ্মা বি, এ	১৪৭
শুঁঠৰ তিল (পদ্য)	বহুকাণ্ড বৰকাণ্ডী	২৫৫
গুমাৰ দীৰ (পদ্য)	বৰীশ্বৰনাথ ছত্ৰবা	৩০০
কৰ্ণীৰ (পদ্য)	ডিম্বেশ্বৰ নেওগ	১৪৮
কেট আৰাহনান কথা	জানশান্তিৰাম বৰুৱা বাৰ-এট ল	৩৪৫
কেইটামান তাৰি শৰীয়াৰুখা	অমিয় কুমাৰ দাস বি, এ	১০৪
কোৱা ভাৰা আৰু শিখাভাৰা	বহুকাণ্ড বৰকাণ্ডী	৩৬৬
ৰহ পল বহুগ	কীৰ্ত্তিকান্ত গোস্বাই	১২৬
শ্ৰেণ শ্ৰুতি (বীত)	পদ্মধৰ চলিহা এম, এ, বি, এল	১২৬
শৰবিহী (পদ্য)	ডিম্বেশ্বৰ নেওগ	১২০
গান (পদ্য)	দশনাথ শৰ্মা	১৪০

বিষয়	শিখক	শিষ্টি
পান (পদ্য)	শ্রীমত ডিম্বেশ্বর নেওগ	৩৫০
গীত (পদ্য)	,, সিংহদত্ত মের আদিকাবী	৭২
,,	,, ডিম্বেশ্বর নেওগ	১০৩, ৩৬২
,,	,, দ্বিতীয়াংশ কলিতা	২০০
শ্রীতিচ্ছন্দ (পদ্য)	শ্রীমত চন্দ্রপ্রভা দাস	১১৭, ২০৫
ওপনি মইনা (পদ্য)	শ্রীমত ডিম্বেশ্বর নেওগ	১৫৪
সুপুত্র পদ	,, দ্বিতীয়াংশ কলিতা	২২০
গ্রোহ ডাণ্ডি	,, ভগবান দাগ দত্ত	৩২৬
৩চন্দ্রনাথ শর্মা	,, বেগুধর শর্মা বি, এ এজন গুহাটীয়া	১৬১
চিকাগো বক্তৃতা	,, নন্দনাথ গোস্বামী	২১১, ২০৫, ২৬০
চিত্তাব শিলগুট	,, লক্ষ্মীনাথ বেজবকরা	১২২, ১১৪, ২০৫, ২৪৬, ৩০৭
ছাব কনান দয়াল	,, লক্ষ্মীনাথ বেজবকরা	১১২
জয় অমঙ্গল জয় (পদ্য)	,, বেগুধর শর্মা বি, এ	৪২
জয় মঙ্গল	,, পদার্থবিদ্যা এম, এ, বি, এল	১৮০
ভোক্তা	,, লক্ষ্মীনাথ বেজবকরা	১০৮, ১৫৫
ভক্তবীরা (পদ্য)	,, "মৌ"র লেখক	২০৭
ভাস্করী	,, বঙ্গনীকান্ত বন্দ্যোপাধ্যায় বি, এ	১২৪, ১৪০, ১৬৬
ভূমি (পদ্য)	,, লক্ষ্মীনাথ ফুকন	৩৪
দীর্ঘল আক কটায়া মাহুহ	,, কমলাকান্ত হালদিকার	৩১৮
নকল নে ছাল ?	,, নকুলচন্দ্র ভূঞা	২৫০
নতুন তথা	,, বনেন্দ্রচন্দ্র চৌধুরী	২৫
নবাই ক্ষুধা	,, জ্ঞানানন্দ গুপ্তা	২০৮, ২৫৪, ৩০৬
নীলব পুঞ্জাবী	,, হরীচন্দ্র ডেকা বি, এ	২৭১
পশ্চিম মতিলাল নেহরু	,, বজ্জেশ্বর শর্মা	২৪৬
পর্দা বহস্য	,, লক্ষ্মীনাথ ফুকন	৩৬০
পলকীয়া	,, হরীচন্দ্র ডেকা বি, এ	৩০৪
পলুরহস্য	,, বিপিনবিহারী বড়া এল, এম, এছ	২১, ১১৩
পশ্চিম নে আধ্যাত্মিক শক্তি ?	,, শিবনাথ শর্মা	২৯৬
পশ্চিমীয়া	,, কনকচন্দ্র শর্মা	৭৫
পানী	,, দ্বিতীয়াংশ কলিতা	৩৬২
পুনর্জীবন (পদ্য)	,, ডিম্বেশ্বর নেওগ	২৫২
পুণ্ডর কাকতী	,, বেগুধর শর্মা, বি, এ	২১১
পোরা কিতাব সমালোচনা	,, সম্পাদক	৩১, ২২৫
পোহর	,, বনেন্দ্রচন্দ্র চৌধুরী	১৮, ৮১
পোহা কিতাপ	,, লক্ষ্মীনাথবেজবকরা	৩৬৬
প্রতিবাদ	,, গোপীনাথ বকরা	২৫৮
প্রতিবাদ	,, উপেন্দ্রনাথ বকরা	৩০২

বিষয়	শিখক	শিষ্টি
প্রভাতিক	শ্রীমত জ্যোতি প্রসাদ আগরওয়াল	৩২, ৩২৪
প্রভাতিক (পদ্য)	,, দ্বিতীয়াংশ কলিতা	৩০২
প্রত্ন বননা (পদ্য)	,, বামচন্দ্রনাথের পাঁচ	১৮১
প্রার্থনা (পদ্য)	,, নন্দনাথ গোস্বামী	১৬৩
প্রার্থনা (পদ্য)	,, জ্ঞানানুভাব বকরা বাব-এট-ল	৩০৩
প্রাণি স্বীকার	,, সম্পাদক	৩২২, ৩৫৩
প্রায়ত্তমাহ (পদ্য)	,, ডিম্বেশ্বর নেওগ	৩০৬
শ্রীমত মহিমা (পদ্য)	,, বরকাত বরকাকতী	১৪৭
প্রিয়াব পবিত্র	শ্রীমত চন্দ্রপ্রভা দাস	৩
প্রেমের পৌব (কবিতা)	শ্রীমত ডিম্বেশ্বর নেওগ	৩৫৫
ফার্সি সাহিত্যত অমঙ্গল বুঝী	,, বেগুধর শর্মা বি এ,	২১৬, ২৫৪, ৩০২, ৩৫৫, ৩৫৬
ফার্সি	,, লক্ষ্মীনাথ বেজবকরা	৩১৭
বন্ধিন	,, শিবনাথ গোস্বামী	৪২, ৭২, ২৮৫
বাগী (পদ্য)	,, বরকাত বরকাকতী	১৮৮
বায়ু	,, দ্বিতীয়াংশ কলিতা	৩০০
বিভূতী	,, ভবানন্দ পাঠক	৪৬, ৬৪
বিমুখ (পদ্য)	,, ডিম্বেশ্বর নেওগ	৪০
বিহ্ব মেলা (পদ্য)	,, ডিম্বেশ্বর নেওগ	১৬৩
বীণ ববানী (পদ্য)	,, চন্দ্রকুমার আগরওয়াল	৩০, ২২৭
বুদ্ধদেবের গুহ আক যুতু	,, লক্ষ্মীনাথ বেজবকরা	৩০৫
কোব	,, জ্ঞানানুভাব বকরা বাব-এট-ল	১৬৪, ২৭৫
ব্রহ্ম আক ভগবত	,, লক্ষ্মীনাথ বেজবকরা	১৬৪
মই ইহারে সাধক (পদ্য)	,, জ্যোতিপ্রসাদ আগরওয়াল	৩০৪
মধুগর্ক	,, বেগুধর শর্মা বি, এ ...	১২৭, ২০৭, ২৫৬, ৩০৭, ৩০১
মনাই	,, নকুলচন্দ্র ভূঞা	১৪৭
নহন্দ আনীর দেব	,, জ্ঞানানন্দ গুপ্তা	৩১৬
মহায়া (গীত)	,, ডিম্বেশ্বর নেওগ	৩
নহাপুত্র শ্রীশরৎচন্দ্রের মূর্তি চিত্র	,, লক্ষ্মীনাথ বেজবকরা	১৬১
মান সেনাপতির বাণী (কবিতা)	,, নকুলচন্দ্র ভূঞা	১৩
মুখ্যত্ব পোতা প্রণালী	,, পদ্মনাথ বব	১০৩
মুক্তি কিমান দূর ? (পদ্য)	,, জ্যোতি প্রসাদ আগরওয়াল	২০১
মুষ্টিপূজা (পদ্য)	,, বরকাত বরকাকতী	২৬
মেঘনাথ বকরা	,, লক্ষ্মীনাথ বেজবকরা	২০২
মোব জীবন সোত্র'বণ	,, লক্ষ্মীনাথ বেজবকরা	১৬৮, ২০২, ২৪৪, ২৭৫, ৩০২, ৩৫৫, ৩৫৬
মৌজাবার কীষ্টি	,, বনেন্দ্রচন্দ্র চৌধুরী	৪০
মৌব মেতিয়া ঘাব (পদ্য)	,, ডিম্বেশ্বর নেওগ	৪০
বাণা বাজসিংহ	,, নন্দনাথ গোস্বামী	১৪

বিষয়	লিখক	পৃষ্টি
কচিনাথৰ উক্তি (পদ্য) ...	শ্ৰীযুত নকুলচন্দ্ৰ কুমাৰ	২১
শোভা হে মোক আগোন কৰি (পদ্য)	সত্যেন্দ্ৰনাথ বৰুৱা	১১৫
শিলাকপ (পদ্য) ...	বহুকান্ত বৰকাকতী	১২২
তুচ্ছাচাৰী হাৰিবাম ...	বমেশচন্দ্ৰ চৌধুৰী	৮২
তুধৰণি ...	বহুকান্ত বৰকাকতী	১২৮
শ্ৰীকৃষ্ণকথা ...	লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা	৭, ৮৬, ১০৩, ১০৮
শ্ৰীচৈতন্যদেৱ-বুবলী নে নীলা-প্ৰকাশ	ডুবানন্দ পাঠক	২৬৮
শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ ...	লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা	২২৮
সকলো নোহোৱা হব(পদ্য) ...	জ্ঞানানন্দ জগতী	২৮৫
সন্নেহ ভঙ্গণ ...	বেণুধৰ শৰ্মা বি, এ	২৮৮
সমালোচনা ...	ঔপেন্দ্ৰনাথ বৰুৱা	৩০২
সংগ্ৰহ ...	লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা	১৫২, ১৭৭, ২১৪, ২৪১, ২৮৬, ৩১২, ৩৪৩
সাহিত্যৰ আগ বাতৰি ...	বেণুধৰ শৰ্মা বি, এ	২০৪
সাহিত্যিকৰ দৰ্শন আৰু অসমীয়া কাকত	চন্দ্ৰকুমাৰ আগবৰাণা	৪০
সাহিত্য বিদ্ভাট ...	বমেশচন্দ্ৰ চৌধুৰী	১৪
সৌন্দৰ্য্যৰ বাণী (গীত) ...	দণ্ডিনাথ কলিতা	৬০
স্বামী চন্দ্ৰনাথ শৰ্মা ...	পদ্মধৰ চলিহা এম, এ, বি, এল	১২৬
স্বৰলিপি ...	ইন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ	৩৫০, ৩৬২
হেজাব বুৰীয়া বাহণ ...	লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা	২৬৪
মুৰোপৰ ওপচা তিক্ততা ...	লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা	১৬